

כנס מיוחד של הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים-ושבע של הכנסת השביעית

יום רביעי, י"ג אלול תשל"ב (23 אוגוסט 1972)

ירושלים, הכנסת, שעה 11.03

הטלת כופר תעודה על שבי ציון מברית-המועצות

חברי הכנסת, גזירת הכופר היא חלק ממערכה רחבה של המדיניות הסובייטית האנטי-יהודית שמגמתה להרתיע יהודים מלהגיש בקשות לעלייה; לשים מגבלות נוספות על דרכם של יהודים צעירים ללימוד והשכלה; לחבל בעלייתם של היהודים האקדמאים על-ידי קנסות שאין ביכולתם לשלם; ועל כל אלה, לכבות את ההת-עוררות הלאומית בקרב היהודים בברית-המועצות.

קדמה לגזרה אכזרית זו שורה ארוכה של מעשי דיכוי והתעללות שנגעדו להרתיע יהודים מלהגיש בק-שות לעלייה. השלטונות הסובייטיים מגעו עלייה מאחז גבוה של יהודים המתגוררים באזורים הסובייטיים הישנים, דהיינו, באזורים שמחוץ לארצות הבלטיות ובאזורים שסופחו אחרי מלחמת העולם השנייה, וכן גרוזיה ובוכארה. רק 20% מאלה שביקשו לעלות מהאזורים הישנים קיבלו אשרות עלייה.

למרות העלייה בשנים האחרונות יש כיום קרוב ל-100,000 יהודים שקיבלו דרישות לעלייה מקרוביהם בארץ, אך הם עדיין מתדפקים על דלתות המוסדות הסובייטיים בצפייה לקבלת אשרות יציאה.

בחדשים האחרונים נערכו מאסרים באזורים הסו-בייטיים הישנים ויהודים הושלכו לבתי-כלא, ובמקרים מסויימים אף לבתי-חולים לחולי רוח.

עלינו לדעת כי בעד "חטא" בקשת רשיון יציאה לישראל מופעלת מיד סדרת פגיעות והתעללויות מצד השלטונות, כגון פיטורין מהעבודה, גירוש מאוניברסיט-אות, גינויים משפילים באסיפות פומביות ועוד. בידינו רשימות של עשרות מדענים יהודים שפוטרו ממקומות עבודתם למחרת הגשת בקשתם לעלייה. ויש כאלה שקיבלו סירוב לצאת, אבל ממשיכים בעונש על עצם הגשת הבקשה לעלייה.

לא אחת נתבעים מגישי בקשה לעלייה, ואפילו הם מגיל 30 ומעלה, להמציא הסכמת הוריהם לעלייתם. אישורים בכתב מעין אלה גורמים קשים להוריהם ולבני-משפחותיהם של הפונים במקומות עבודתם.

לאחרונה נערכת הפרעה שיטתית לשידורים מי-ש-ראל, למרות העובדה ששידורי "קול ציון לגולה" מט-ם-לים בנושאים תרבותיים ואמנותיים, תוך הימנעות מוחלטת מנושאים מדיניים קונטרברסליים. עכשיו שומ-עים אנו כי השלטונות הסובייטיים החלו גם בניתוק טלפונים מבתיהם של הנאבקים לעלייה.

כל הצעדים האלה, בנוסף לתשלומי הכופר, נוע-

היו"ר י. ישעיהו:

הנני מתכבד למתוח את ישיבת הכנסת. לפי דרי-שתם של 69 חברי כנסת, ובהתאם לסעיף 33 של חוק יסוד: הכנסת, זימנתי את הכנס המיוחד הזה של הכנסת, כדי לדון בנושא שהסעיר ומסעיר את אזרחי המדינה ואת העולם הנאור, והוא - הטלת כופר תעודה על שבי ציון מברית-המועצות.

בהתאם לסעיף 71 יב(א) וסעיף 51(3)(ג) של התקנון תפתח את הדיון ראש הממשלה. רשות הדיבור לראש הממשלה.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. שוב נועקה הכנסת לדיון דחוף על בעיות אחינו בברית-המועצות. כחתף באה עלינו הידיעה על גזירה חדשה נוספת ואכזרית שהוטלה על היהודים בברית-המועצות. השל-טונות הסובייטיים החליטו כי כל אקדמאי יהודי הרוצה לעלות לישראל הייב בתשלום היטל כספי כבד, מס גולגולת, כופר נפש, תמורת הזכות לצאת לישראל וקנס על הישגיהם בלימודים. החוק לא פורסם בשום מקום ולא נמסרה עליו כל הודעה רשמית.

לפי ידיעות שבידינו, דמי הכופר נעים בין 4,000 רובל לבוגר "מכון קואופרטיבי" ובין 20,000 רובל לבעל תואר דוקטור למדעים. בוגר אוניברסיטה, למשל, יחוייב בהתאם ל"מחירון אנושי" זה בתשלום כופר שלמעלה מ-12,000 רובל; בוגר מכון לאמנות או קונסרבטוריון ייקנס בכופר של 9,600 רובל.

יש להדגיש שהכופר חל בנפרד על כל אקדמאי ואקדמאי באותה משפחה, וסכום הכופר לגבי משפחה אחת יכול איפוא להיות כפול, משולש או מרובע - הכל בהתאם למספר בעלי ההשכלה במשפחה. סכומים אלה הם בנוסף ל-940 הרובלים שכבר משלם היום כל בן-משפחה שהוא למעלה מגיל 16 עם אישור עלייתו לישראל.

עלינו לדעת כי אפילו תשלום הכופר עדיין אינו מקנה את זכות העלייה והוא מוטל דטרואקטיבית על אותם אקדמאים שעלייתם כבר אושרה וטרם עלו.

בימים האחרונים הגיעו אלינו ידיעות כי שלטונות ברית-המועצות מכינים תעריפים נוספים לתשלום גם בעד בוגרי בתי-ספר תיכוניים ובתי-ספר מקצועיים, כי אכן, אין מעצורים למי שמסוגל לעלות על דרך השחטנות.

תגר לכל יהודי בעולם ובארץ. אם יהודי בברית-המועצות צות נהפך לאובייקט של קניין, אזי כולנו נפגעים עד אשר גם הם יהיו בני-חורין. לא נוכל להחשות נוכח התנכלות זו. לא נשלים עם סיבותיה האכזריות ולא עם תוצאותיה הקטלניות. במשך שנים ארוכות וכאובות ציפינו לאחינו שיענינו אלינו משם. בעת האחרונה התחיל קילוח דק. אחינו שהגיעו משם היו לנו לא רק מקור שמחה, אלא גם בשורת העתיד, בשורת תקווה. על אף הריב המר בינינו ובין הסובייטים בשל מדיניותם במזרח התיכון לא נמנענו מלהביע הערכה על הבאים וגם תעורה כי היתרי העלייה לאיחוד משפחות ירבו עם הזמן.

אני חוזרת: המאבק הנוכחי אינו בגדר מאבק של יהודי ברית-המועצות בלבד, שאנו היושבים בישראל מזדהים אתם; זהו מאבק שעמו מזדהים היהודים בעולם כולו; זהו מאבק של העם היהודי בכלל. מאבק זה שרשו באחדותו של העם היהודי, וכל תכנה ומהותה של תקומת ישראל בארצו שזורה בו. זה מאבק אחד. זו חזית אחת.

לאהדה ותמיכה במאבקנו זה אנו קוראים לכל שוחרי החופש והצדק, לכל הסולדים מעבדות ושיעבוד, באשר קנוניה זו פוגעת בחופש האדם באשר הוא אדם. ואכן פשטה תסיסת המחאה ברחבי העולם, בקרב עמים וארצות בכל היבשות, ולא פסחה גם על חוגים שוחרי טוב לעמי ברית-המועצות. ואין פלא כי כה סוערת נפשו של כל איש ואשה בישראל, בעם היהודי ובעולם הנאור כולו, בזעם מתאהב ובתביעה עזה: יבוטל הכופר המביש; יותן לבני עמנו הרוצים בכך לעלות ללא כופר, ללא אפליה, ללא עמיון ומיון כלשהו.

חברי הכנסת, אני מרגישה צורך לומר בשם הכנסת והעם בישראל דברי עידוד לאחינו הנפגעים במי-שרין, הם ובני-משפחותיהם, לכל מי שנפגע ויפגע מעונשה של גזירה קטלנית זו: אתכם אנו, לא נזנח את חובתנו היהודית והאנושית לעמוד לימינם ולהזעיק כל תמיכה ציבורית אפשרית עד לביטול הגזירה. הוכרז: תם את כוח-העמידה הנפשי שלכם בשאיפתכם לציון. אנו בוטחים בכם, וגם אתם תבטחו בנו ובעם היהודי.

המאבק הצודק, שנתמך וייתמך על-ידי דעת הקהל בעולם כולו, נשא פרי בעבר וישא את פריו גם בעתיד. מאבק זה יהיה טהור כשם שהוא צודק.

דים להרתיע יהודים מלהגיש בקשות לעלייה. אך עניין הכופר הוא החמור והפוגע ביותר. כ-20% מכלל העולים מברית-המועצות בתקופה האחרונה נכללים בקטיגוריה של החייבים בכופר, וזאת עוד בלי שהכופר יחול על בוגרי בתי-ספר תיכוניים.

זאת ועוד. הטלת כופר על אקדמאי אחד עלולה לעכב בואה של משפחה שלמה. תביעת הכופר עלולה ליצור פירוד חדש במשפחות, כאשר חלק מהן כבר נמצאות בארץ וחלקן עוד נשארו שם והונחתה עליהן גזירת הכופר.

חברי הכנסת, גזירה אכזרית ומבישה זו מטעם שלטונות ברית-המועצות הגדולה, שהתפארה, ובצדק, במתן אפשרויות השכלה לכל אזרחיה, תכליתה אנטי-יהודית ותכנה אנטי-אנושי. זוהי גזירה המכוונת נגד הקיבוץ היהודי בברית-המועצות, אך משמעותה הבלתי-מוסרית היא כלל-עולמית, באשר יש בה התעללות באדם, ברוח, בחירותו, בזכותו לחיות ביוקנה אל עמו. מדיניות זו אומרת בעצם לכל יהודי משכיל בברית-המועצות: מוחך ואשר למדת והגית אינם שלך כלל. כיוון שיהודי אתה, ספק אם רשותך ללמוד ולהשכיל; ואם פניך לישראל, אל עמך, חובתך לסבול. אנחנו, הבה נתחממה לסכל את עלייתך בכל הדרכים, בלא לברור באמצעים.

אמצעי ציני זה לקוח ממכלול העונשים שהתאימו לתקופה השחורה בברית-המועצות, אשר כולנו קיוונו כי חלפה לבלי שוב. הגזירה מעלה הדים מדאיגים מימים אפלים. היא הופכת אנשים בעלי השכלה למשור-עבדים, וזאת במדינה אשר עמיה קמו והכריזו כי פניהם לביטול העבדות והצמיחת ולשיחור האדם. בהגשמת חזון זה האמינו גם יהודים לא מעטים שנטלו חלק במאבק להגשמת האידיאל האנושי הזה. כמו כן גדולה תרומתם של היהודים בפיתוח נכסי הרוח והמדע בברית-המועצות.

עדיין שרדו בעולם פינות אפלות שבהן נמשך סחר עבדים. לפי הכללים הנהוגים במסחר זה, החזקים בגופם מביאים לבעליהם מחיר גבוה יותר. בברית-המועצות המציאו עתה מחירון על-פי ערך המוח, בעצם נשמת האדם.

עם ישראל והעם היהודי כולו באשר הוא שם לא יוכל להשלים עם רוע הגזירה, באשר אין לראות בה ידבר הנוגע ליהודי ברית-המועצות בלבד. זוהי קריאת

1. דיין

ההיסטוריות, הנפתחות כאילו לפתע, בין הצדק לבין הרשע, בין האמת לבין הכוזב, בין החירות לבין הדיכוי, בין הזכות לבין שלילתה, בין האמונה הזכה לבין הציניות המשחיתה.

אנו רואים את תעריפי ההשכלה שהוטלו על דורשי ציון בברית-המועצות ובלא משים אנהו שואלים את השליטים בקרמלין: כמה היה שווה בעיניכם אלברט איינשטיין? כמובן, שאלה זו בנויה על השערה. איינשטיין הלך מזמן לעולמו, וכאשר נאלץ לעווב את גרמניה המנואצת נדד מערבה ולא מזרחה. אבל נשער בנפשו-תינו שהוא עתנו חי; שהוא ביקש, ומצא, מקלט בברית-המועצות. והתעוררו בלבנו, כמו אצל פרופסור

הי"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה מכסת זמן של שתי שעות לדיון הזה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת מנחם בגין, ואחריו לחברי-הכנסת צדוק.

מנחם בגין (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת. אנהו ביקשנו לזמן את הכנס המיוחד הזה למען תוכל הכנסת, באורח דחוף, לדון ולהחליט בשאלה גורלית. היום, אולי, איננו מסוגלים עדיין למסור לעצמנו דיון וחשבון על חשיבותה של המערכה שנופתחה בברית-המועצות, בארץ ישראל ובכל תפוצות הגולה. אין ספק כי ברבות הימים יתברר לכולנו כי זוהי אחת המערכות

שהציונות היא תנועת שיחזור היסטורית אדירה הדור-
שת קרבות, מחדשת עם, בונה ארץ, שוב נשמע
הצחוק הללגני: "הנה", אמר, "אמש, במקום שבו
אתה יושב, ישב פני איש מגשומר גזעירי - הרוסים
אינם מבטאים הא - והוא תפאר בפני שהם בנוים
שם, בפלשתינה, קולחווים. איזה צחוק, לוקחים כסף
מן הקפיטליסטים האמריקנים ובונים קומונות בארץ-
ישראל. כך הם מגשימים את הסוציאליזם שלהם".

חלפו מאז שנות דור. והנה מסתבר, שהמנהיגים
של המדינה הקומוניסטית הראשית, הניצבת, כפי שגא-
מר במסמך הממלכתי, בראש המשפחה הסוציאליסטית,
ממש רוצים ללכת בדרך הזאת על-ידי סחיטה, על-
די סחטנות, שאיננה נבדלת משום תופעה כזו המקובלת
בין עבריינים ברחבי תבל - לחטוף אנשים ולדרוש
בעדם כופר, שאם לא כן... - הם מנסים לקבל
בשלב הראשון הצי מיליארד דולר, ברבות הימים אולי
מיליארדים דולרים מידי קפיטליסטים באמריקה, כדי
לבנות קולחווים, סובחוזים ועוד מיני מוסדות קידמה
כאלה בארץ הקומוניסטית.

אבל עושים עמנו חשבון, אדרבה, נשיב להם
בחשבון. ב"ליטורטוריה גאוטה", ביום ה-23 בפברואר
שנה זו, נתפרסם מאמר מחקר על ההשכלה הגבוהה
בברית-המועצות. במאמר הזה מוסבר, כי שנה אחת
של השכלה גבוהה עולה 940 רובל לאיש. המחקר קובע,
כי בשלוש שנות עבודה מחזיר האדם למדינה את דמי
השכלתו. כמה שנים עבדו משכיליו בברית-המועצות
מאז גמרו את האוניברסיטאות? שלוש שנים? - הם
עבדו עשר שנים, עשרים שנה. גברת קומוניסטית אחת
מעוזה לומר לזושי-ציון: "הפועלים בברית-המועצות
עבדו כדי שאלה תשכלו". האם הוריהם של החיזירי
כילים האלה על עבדו? והאם הם עצמם לא החזירו
מימן את אשר הוציאה המדינה, כפי שקורה בכל מדינה,
על חינם? אדרבה, יתבוננו הקומוניסטים איוו ריאק-
ציה אפלה הם מטילים על עולמנו, איוו נסיגה של
האנושות. בשנות החמישים והשישים היתה תנועה
אדירה של אנשי מדע מאירופה המערבית לעבר ארצות-
הברית. יצאו לא מאות - אלפים, ואולי אפילו יותר,
למען הטבת תנאי קיומם. מצרפת, מבריטניה, מכל
רחבי העולם יצאו לארצות-הברית. האם עלה על
דעתם של אנשים הקוראים בפיכם קפיטליסטים, נצל-
נים, - האם עלה על דעתם של חברי ממשלות בכל
רחבי תבל לנסות לעצור בעד התנועה הזאת על-ידי
הטלת דמי השכלה: תחזירו מה שהמדינה הוציאה
בשבילכם למען תהיו פסיקאים, רופאים, מהנדסים,
פרופסורים ועוד? הן זה היה מוחץ למסגרת המשבבה
של כל אדם. כיצד קרה שאנשים הקוראים לעצמם
מהפכנים, מגשימי הסוציאליזם, עלו על דרך זו של
ריאקציה במלוא משמעות המושג? האדם הוא אויבי-
קט, כל מה שיש לו, שייך למדינה. פעם אמרו: omnia
לא שלך - ההשכלה שלי. ואם אתה יוצא, כשאתה
יהודי - שלם; ואם אין לך - תביא את הכסף מן
הקפיטליסטים בארצות-הברית.

אין זה עדיין סוף החשבון. אני מבקש לשאול את
השליטים בקרמלין, אשר באו במקומו של חרושצ'וב -
האיש שגילה לנו מה התרחש במשך שלושים שנות
שלטונו של סטאלין: לפני-כן כרעתם ברך בפניו כעבדים
משום שהמשמר שלכם הוא משמר של עבדים לעבדים

לויץ, וגעוים לארץ קטנה, רחוקה, קרובה, בלתי-
נשכחת, בלתי-עקירה, והוא מבקש היתר יציאה משל-
טונו ברית-המועצות. בממה היו מעריכים את היתר
היציאה בשביל אלברט איינשטיין? מסתבר שהם מע-
ריכים אפילו ברובלים את ההשכלה לדרגותיה. לכל
רופא, לכל מהנדס, לכל רש ולכל ראש יש היום תעריף
בברית-המועצות. כמה היו דורשים בעד ראשו של
אלברט איינשטיין?

אנחנו מוסיפים להתבונן בתעריפים האלה ולעתים
יש לנו הרשם שלטי הקרמלין סוברים כי הוחזר
הקפיטליזם לברית-המועצות. במיזמה דוגית זו הוא-
שמו, בימי סטאלין, טרוצקי, ריקוב, בוכרין, קמינייב,
זינובייב, טוכצ'בסקי, יונה יקיר ועוד. ואם גדולי המהפ-
כנים יכלו, כפי שנאמר לנו, לחשוב על החזרת הקפיט-
ליזם - מי יודע, אולי האפרטצ'יקים פחדו, ברוינייב
וקסיגין ניסו לעשות כמהוהם על עש? כי הרי אין הם
יכולים להעלות על הדעת שאיש אחד בברית-המועצות
יוכל להושיט להם 7,000 דולרים, 9,000 דולרים או
30,000 דולרים. האם יש לשער שמתחת לחלונות הקר-
מלין עסקו רבבות אורחים בברית-המועצות בעסקים
קפיטליסטיים מובהקים, ניצלו את ההמונים, מצצו את
דם הפועלים ועשו הון תועפות? הן הון תועפות דרוש
למשכילים היהודים כדי לזכות בהיתר יציאה לארץ-
ישראל.

הנה המספרים: בארץ הקומוניזם מקבל פועל
בחודש בין 70 ל-120 רובל - מהנדס מקבל בין 150
ל-200 רובל בחודש; רופא - 120 רובל; איש מחקר
- 130 רובל; פרופסור - בין 300 ל-350 רובל. כמובן,
הפער החברתי גדל עם התקרבותנו אל האמנים לסו-
גיהם זמרים, אנשי קולנוע ותיאטרון, אנשי בידור
וכמו כן אנשי הצמרת של המפלגה, של המשטרה
החשאית, עד שהם מגיעים לסכומים אגדתיים של
מאות רובלים נוספים, לעיתים אף למעלה מ-1000
רובלים. אבל בכל זאת, גם במשכורות כאלה, איך יוכל
אדם להגיע לתשלום של אלפים או אפילו רבבות של
רובלים, שהם עוד יותר בדולרים? האם באמת הוחזר
הקפיטליזם לברית-המועצות והוא משתולל, והוא
מרויח רבבות דולרים או חוסך אותם?

כמובן, יש אפשרות שנייה: מלבד הגסיון לחסום
על-ידי כך בפני היהודים את הדך ארצה ישראל,
מניחים שם בקרמלין שמישהו ישלם איך-שהוא. הק-
פיטליסטים באמריקה ישלמו.

באמרי את הדברים האלה, אדוני היושב-ראש,
אינני יכול שלא להיזכר בדי-שיה שהיה לי לפני 32
שנה עם נציג המהפיכה, אחד הרבולוציונרים המקצועיים
על-פי הגדרתו המפורסמת של לנין; עם מי שאמש
שמענו עליו תיאור מפיו של מרדכי אורן בתכנית "הש-
עה השלישית" על צ'כוסלובקיה וגורלה המר בחודש
אוגוסט, חודש הפלישה, כדי לרמוס ניצנים ראשונים
של חירות מתעוררת של עם מושועבד, פעם על-ידי
הנאצים ופעם על-ידי הקומוניסטים. לפני 32 שנה,
כאשר התוכחו על ציונות, שמענו באותו לילה הדרעות
מה זו ציונות: "קומדיה של בובות"; "הרצל שלכם
מכר את העם היהודי לבורגנות הבין-לאומית"; "מדינה
שאיננה קיימת ולא תקום לעולם הבאתם לפני הנוער
היהודי כדי למשוך ואתו מן התנועה המהפכנית" -
כך אמר וכך ליגל. וכאשר החל ציוני כלוא להסביר

הדיפלומטיות של ברית-המועצות בארצות מושבותיכם, תקיימו שם משמרות קבועות יומם ולילה, תניפו את מגילת זכויות האדם, תניפו את הסניף המפורסם על חופש התנועה לכל אדם - "לענוב כל ארץ, לרבות ארצו שלו", ותניפו את הקריאה נגד הסחיטה והחסטנות שבכופר נפש דמי השכלה. ויראו אתכם כל באי עולם במערכה זו.

יותר מדי זמן קראו הקומוניסטים בעולם, על-פי פקודה ממוסקבה, להפגין ליד כל הציריות וכל השגרירות למען האינטרסים שלהם, האינטרסים האימפריאליסטיים שלהם. הגיעה השעה שהשגרירויות והציריות של ברית-המועצות יישמשו אובייקט להפגנות אנושיות, אדירות, צדקות, מתמידות.

ב. היהודים בארצות-הברית יעלו בהמוניהם, ברב-בותיהם ובמאות אלפיהם, לווישינגטון, יתייצבו לפני הבית הלבן ויתבעו הצלה לאחיהם, גאולה ליהודים הנדכאים. יקראו לנשיא ארצות-הברית לפעול למען ביטול הבושה האנטי-אנושית הזאת.

אם זה נכון, כפי ששמענו - ואנו מאמינים שזה נכון - שנושא ארצות-הברית בהיותו במוסקבה פעל למען זכות היציאה של היהודים משם לארץ-ישראל, יפעל נא כדי שההכטחה שניתנה לו לא תושם לאל.

אבל לא רק בארצות-הברית; גם בפאריס, בלונדון, בבריסל ובהאג, בכל הארצות שבהן יהודים חפשיים לעשות למען אחיהם, ייצאו אל משרדי ראשי הממשלות בארצות אלה ויתבעו מהם להתערב. כן, אין היסוס להשיג תמש במלה "להתערב", משום שלמען עניינים אנושיים בתקופתנו מתערבים. ואין לה לאנושות אם היא נוהגת כפי שנהגה בשנות השלושים, כאשר טענה: עניינים כאלה הם ענייניה הפנימיים של ארץ מסויימת. כולנו למדנו לקח; עניינים כאלה אינם ענייניה של ארץ אחת, אלא של כל העמים.

ג. התקפה באירגון האומות המאוחדות בכל מוסד-דותיו. עם פתיחת המליאה תועלה בעיה זו לפני כל חברי אירגון האומות המאוחדות, ויסבירו לנו נציגי ברית-המועצות וכל אלה המקיפים אותו מאירופה המזרחית איך זה משתלב עם קומוניסם, סוציאליסם, עם קידמה אנושית, להטיל דמי השכלה על אזרחים הרוצים לשוב למולדתם ההיסטורית.

ד. כנס של מדענים, במיוחד של מדענים. חבריהם למדע היו - כפי שאמר פרופסור לוויץ - לעבדים, מהם נדרשים התשלומים האגדתיים.

ב"אביב העמים" פירסמו מרקס ואנגלס את המניפסט הקומוניסטי, הבטיחו - בעקבות המהפכה הצרפתית והתקוממות העמים ב-1948 - את המהפכה הנוספת, הפרולטרית, שתביא לאנושות את קידמת-הקידמות, ולא תוסף עוד לשאוף. במניפסט ההוא הוטבעה הסיסמה "פועלי כל הארצות, התאחדו, המת-נוססת עד היום מעל העמוד הראשון של ה"פראבדה".

היום אנו חיים בסתיו של העולם הזה. עם השלכת נושבת ממנו רוח צינה של דיאקציה אפלה. לכן יש היום מקום להמיר את הסיסמה ההיא לגבי העוולה הנעשית לאנשי מדע ולהשמיע בכל העולם את הקריאה: מדעני כל העולם, התאחדו!

ה. משפט ציבורי, על-פי הדגם של המשפט נגד העלייה על משפט ציבורי, באחת מבריות העולם, כנגד מדינה

אנחנו רוצים לשאול את השליטים בקרמלין: איך ניצלתם עבודה של מאות אלפי יהודים בברית-המועצות במחנות הריכוז שלכם? יש אנשים בכנסת אשר היו במחנות האלה. הם ראו במו עיניהם. נכון, שם היו עבודות וניצול שאין להם משל ודגמה, אולי מימי קדמם סוס וספרטקוס, בתולדות אנוש, ניצולו של האדם העובד מכל האומות. היו שם יהודים רבים מרחבי ברית-המועצות ומחלקי אירופה אחרים.

אך זאת אספר לכנסת, ועל-ידיה - לעם היהודי: באחד ממחנות הריכוז ההם בא ביום סגריר מוסמך מטעם ממשלת ברית-המועצות. במחנה ההוא סללו רכבת לאורך 1,400 קילומטרים, בטייגה, בטונדרה, בש-לג המגיע עד צוואר וקור הגמשך עשרה חודשים תמימים ומגיע עד 50 מעלות צלסיוס מתחת לאפס, - בסחבות, ברעב, בקללות של פושעים פליליים, בזוהמה, גיהנום עלי אדמות. אין זו הפרזה. המוסמך הזה בא ואמר: עד תאריך מסויים תיגמר העבודה; זו ההוראה של המפלגה והממשלה, אפילו אם תחת כל מטר ישכב אדם מת תחת כל מטר, 1,400 קילומטרים - נעשה את החשבון. כמה ניצלתם את הרם והדמע של היהודים במחנות הכפייה שלכם? איך בגיתם את ארצכם במחיר המוות, הרעב וההשפלה של מאות אלפי יהודים? עבודה זו אינה שווה בעיניכם?

ועוד נמשך החשבון. בשנים 1948 עד 1957 נתן כל עובד בברית-המועצות מילווה למדינה - משכורת של חודש תמים. על-פי כל חישוב הכניס היישוב היהודי בברית-המועצות במילווה זה לקופתה לפחות 570 מיליון רובלים, שהם למעלה מ-600 מיליון דולרים; אבל כאשר יהודי יוצא לארץ-ישראל, אין מחזירים לו את המילווה; נעזמת זאת, כאשר לא-יהודי עוזב את ברית-המועצות, מחזירים לו את המילווה. הוא הדין לגבי הפנסיה, שגם היא מסתכמת במאות מיליוני רובלים או דולרים. כאשר יוצא לא-יהודי מברית-המועצות, משלמים לו את הפנסיה; כאשר יוצא יהודי לארץ-ישראל, אין גותנים לו פרוטה מן הפנסיה שהוא צבר בעמלו ובזיעתו, אולי במשך עשרות שבנים.

אדוני היושב-ראש, קיבלנו לאחרונה ידיעות מברית-המועצות. כבר נקראו יהודים למשרדי "אוביר", הראו להם את הדרכון עם הווזיה: אתה יכול לצאת - 6,400 רובלים; לא תחן - לא תצא. אנו בנעודינו למדנו במיתולוגיה על יסורי טנטלוס. בימינו, היש ביטוי מובהק יותר מאשר תופעה זו מבחינת היסורים ההם? היהודי כבר פוטר מן העבודה, הוא כבר מוכן בכל גפשו, ובכל לבו ללכת לארץ - נכון, לא נתבייש לומר - המוב-טחת, ארץ אבותיו, אשר עליה געגועי גפשו ולה אהבת לבו. הוא כבר קיבל היתר יציאה, והנה - אם לא תשלם את האלפים האלה, לא תצא. איזו התעללות באדם. וכל זאת חמישים-וחמש שנים לאחר שהובטח לאנושות עולם שכולו טוב, שכולו צדק, שכולו ישר, ואפילו היעלמות המדינה עצמה עם כוח כפייתיה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להציע פעולות נוכח המזימה, החרפה, הסחטנות הזאת:

א. אנו קוראים לנוער היהודי ברחבי תבל לא לנוח ולא לשקוט. צעירי ישראל, דעו כי שוב מתנהלת מערכה על עתידו של העם היהודי כולו. לא תעמדו מנגד. בימים, בשבועות, בחודשים הבאים תצאו אל כל השגרירויות, אל כל הקונסוליות ואל כל הנציגויות

לעבוד, לפי תעריפי המשכורת בברית-המועצות, חמש עד שש שנים ולמסור את כל הכנסתו כופר גפשו, כדי שיוכל לצאת. זוהי גזירה שאיש אינו יכול לעמוד בה, וכמוה כשלילה מחולטת של האפשרות לעלות, של הזכות לעלות - וכך יראה אותה העולם הנאור כולו.

אבל יש כאן לא רק שלילת זכות היציאה; יש בכך גם גישה מעוותת לזכויות היסוד של האדם, גישה שמוכרחה לעורר סלידה אצל כל אדם תרבותי. הזכות לחינוך היא אחת מזכויות היסוד של האדם. זכות זו מוכרת לא רק במסמכים בין-לאומיים על זכויות האדם; היא מוכרת גם בסעיף 121 של החוקה הסובייטית. באותה הכרזה אוניברסלית על זכויות האדם נאמר: "החינוך יכון לפיתוח ההמלא של האישיות ולטיפוח יחסי כבוד לזכויות האדם ולחירויות היסודיות". בדיונים הממושכים שקדמו לקבלת האמנה הבין-לאומית לזכויות סוציאליזציות וכלכליות, שנתקבלה בשנת 1966, נבדעו ציגיי ברית-המועצות הגדרה מפורשת וכוללת ככל האפשר של זכות האדם לחינוך ושל חובת המדינה לספק אותו.

גזירת הכופר הופכת קערה זו על פיה. האדם איננו אישיות חפשית, ארון לעצמו ולגורלו, נושא לזכויות ולחובות, אלא מעין חפץ כבעלות המדינה; ההש"כ כלה איננה עוד זכות האדם וחובת המדינה, אלא הש"כ קעה של המדינה בחפץ שבעלותה, שנועד לשרת אותה; וכשם שיש מחיר לכל חפץ לפי תועלתו, כך יש מחיר לכל אדם לפי השכלתו.

אדוני היושב-ראש, במאבקנו על זכות העלייה הקפדנו תמיד שלא לתת יד למאבק פוליטי או רעיוני נגד המשטר הסובייטי ותורתו. אבל נוכח גזירת הכופר אין מנוס מהמסקנה שרק במחום של אנשים אשר לפי השקפת עולמם המדינה היא הכל והאדם הוא אפס, המשטר הוא כלי-יכול והאדם הוא עבד למשטר, יכול להיוולד מחירון הקובע במפורט ובמדוקדק מחירים לסוגי אדם שונים. לפי ההגיון המונח ביסודה של גזירת הכופר אפשר עוד לגונן את המחירון כהנה וכהנה. מדוע רק כופר בעד השכלה גבוהה? הנה אנחנו שומעים גם על תכניות לכופר בעד השכלה תיכונית, ומדוע רק בעד השכלה תיכונית? מדוע לא בעד האוכל שאכל, בעד הבגד שלבש, והגג שהיה מעל לראשו? ומצד שני, מדוע לא מחיר מודרך, לא רק לפי מידת ההשכלה, אלא גם לפי הגיל, לפי מידת האמורטיוזיה של האדם, לפי המידה שבה הספיקה המדינה להחזיר לעצמה את ההשקעה בו? לפנינו עולם-מחשבה סוריאליסטי, עולם שרק כשרונו של סופר כפרנץ קפקא יכול היה לתאר אותו, על הגיון הזוועה המונח ביסודו.

אדוני היושב-ראש, החוק הקובע את שיעורי הכופר טרם התפרסם רשמית, וגורמי חוץ שביקשו לראות את הטקסט הושבו ריקם. אין זאת אלא שהשלטונות הסובייטיים אינם גאים על המעשה הזה. האם ברית-המועצות, מעצמת-על אדירה, מחפשת מקור הכנסה נוסף? נראה שאין כאן אלא חוליה נוספת, בולטת בחומרתה, במאבק השלטונות הסובייטיים נגד עלייה, בבחינת הבה נתחכמה לו פן יעלה לישראל. זהו צעד המעיד על מבוכה ותיסכול.

מה לא ניסו השלטונות כדי לשבור רוחם של יהודים, לשבור את רצונם לעלות? בעתונות, בכל אמצעי התקשורת, מתנהל מסע הסתה מתמיד נגד המועמדים

המונסה לסחוט מיליונים ומיליארדים של דולרים על חשבון חירותו של אדם. ויבואו הם ויגנו על מעשי העוולה שלהם.

אדוני היושב-ראש, היום הזה ניתן כבוד לאחינו בברית-המועצות; גם על עמידתם בימים אלה קיבלנו דיעות אחרונות. אין שבר, אין פחד, אפילו הומור מסוים הם כבר הנהיגו בינם לבין עצמם, סימן לעמידה ללא חת. אחד פוגש את רעהו ושואל: דוקטור, כמה אתה שווה? השני, מהגנדס, שואל: כמה עלי לשלם? אין כל פחד בלבם. האין זה אחד הנסים בתולדותינו, שמימי המכבים לא ראינו כמותו? אנשים שחונכו על ברכי הקומסומול שבים אל אלוהינו, אל עמנו ואל ארצנו, בלב אורח וללא חת. איזו גבורת גפשו; או עומדים נפעמים מול תופעה זו. גגדם - ברית-המועצות. נכון, ברייה כבר איננו, אבל הק.ג.ב. ישנו. בימים האחרונים כבר חוקרים אותם ומציגים להם שאלות חדשות, פרובוקטיביות: האם יהיה זה טוב בשביל הציונות? האם אותה מוכן להגן בנישק ביד על המולדת הסובייטית? או שומעים את השאלות האלה. הן מהד-הדות באזינו עוד מימי סטאלין האפלים ביותר.

אנו מרכינים ראשינו בפני אחינו הלוחמים בברית-המועצות. אולי היום הם המהפכנים האמיתיים. הם נלחמים נגד עריצים למען חירות, הם מוכיחים שאין להדכין ראש בפני כוח ברזלי אם אתה מאמין בעניין צדק. הם מוכינים ללכת לבתי-סוהר ולמחנות ריכוז וזכותם לשוב ציונה.

מתוך הכרה בגבורה זו נעשה אנו את חובתנו במערכה זו, ובעזרת השם - נוכל.

היו"ר נ. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת צדוק, ואחריו לחבר-הכנסת מלמד.

חיים צדוק (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לא רק יהודי ברית-המועצות, לא רק העם בישראל, לא רק העם היהודי כולו - אלא כל האנושות הנאורה עומדת מוכת תדהמה נוכח גזירת הכופר הנדרש על-ידי ממשלת ברית-המועצות מיהודים אקדמאים הרוצים לעלות לישראל.

יהודי ברית-המועצות והעם היהודי כולו נתונים במאבק ממושך עם השלטון הסובייטי על הזכות של היהודים הרוצים בכך לעלות למולדתם. הזכות הזאת מעוגנת במשפט הבין-לאומי, בהכרזה האוניברסלית לזכויות האדם: "כל אדם זכאי לעוב כלא ארץ, לרבות ארצו". בזמן האחרון נפתח פתח צר לראשית מימוש הזכות הזאת, ועולים התחילו להגיע. התעמולה הסובייטית, המגלה רגישות מסוימת לדעת הקהל בעולם, מנצלת את העלייה המצומצמת הזאת ואומרת: הנה, מי שרוצה לצאת - יכול לצאת, אנחנו מכירים בזכות היציאה. גזירת הכופר נוטלת כל אפשרות של טיעון זה. אפשר לשלול זכויות לא רק על-ידי שלילה ישירה ומפורשת, אלא גם על-ידי התניה בתנאים בלתי-אפשריים, שבעל הזכות אינו יכול לעמוד בהם. הש"כ לילה העקיפה, על-ידי תחבולה, היא צינית יותר ואכזרית יותר מן השלילה הישירה, המפורשת.

הישבו ומצאו שאקדמאי שהוטל עליו כופר צריך

לראשונה שאלת הגמול שחייבים אקדמאים יהודים לרוס-יה הסובייטית תמורת ההשקעה ברכישת השכלתם. הה מסרה לנו העתונות את דבריה של סגנית שר האוצר ברוסיה, הגברת ריאבובה ואליושין, אשר אמרה בערך כך: "האינטלקטואלים היהודים צריכים להודות לרוסיה שנתנה להם את האפשרות ללמוד. אם חושבים אתם שתוכלו להסתלק עכשיו, לאחר שהפועלים הרוסים שילמו בעד השכלתכם, לדורכם וקידומכם החברתי, הרי אתם טועים מאוד". אלה הם דברים מאי שנאה, המזכירים לנו את השנאה התהומית הגדולה והנצחית של עם הארץ לתלמיד חכם, כפי שרבי עקיבא תיאר אותה כל כך יפה. יש בדברים אלה גם הסתה פרועה, המכוונת להמוני העמלים נגד היהודים המשכילים, לאמור: אתם, הפרו-לטריון המסכן, על גבכם עלו יהודים אלה לצמרת האקדמית.

דומני שקל מאוד לסתור את הטענות האלה ולהוכיח שלא ההשקעה היא הבעיה. הנה אנחנו ידעים גם על כופר אחר, שאיננו קשור כלל בהשקעה - כופר הוויתור על האזרחות. אני יודע, למשל, על תושביים של הארצות הבלטיות אשר המירו את האזרחות הקדמת שלהם באזרחות הרוסית, וזאת מתוך כפייה, לאחר שהארצות הללו נכבשו על-ידי הרוסים, ולא אגוים אם אומר שלסובייטים לא עלתה המרה זו שום כסף. ובכן, לא היתה כאן השקעה, המדוע איפוא הכופר?

בהזדמנות זאת רוצה אני לעשות את החשבון, לא רק את החשבון של האקדמאי המועמד לעלייה, המשאיר מאחורי גבו את כל הזכויות האקדמיות שלו, את הפנסיה, את זכויות היוצרים וכדומה, ולא רק חשבונם של אלה הזויתקים אשר השקיעו כפל כפליים; אני רוצה לעשות את החשבון הלאומי לפי האתגר שזרקה בפנינו הגברת ריאבובה ואליושין. ואגיד מראש: בחשבון הזה שבין היהדות הרוסית ועמי רוסיה הסובייטית - מי תרם למי, מי חייב למי? - כאשר נעשה את המאזן של החשבונות הלאומיים, נראה שאנחנו גומרים אותו בעודף גדול וניכר לזכותנו. הבה נזכור את ימי הראשית שלאחר המהפכה, עת הגיע אתנו האנאל-פביתים ברוסיה ל-80%, והממוצע בכפר היה גדול פי כמה, והאינטליגנציה המערבית הרוסית היתה ברובה נגד המשטר המהפכני. אז לא היתה ברירה לשלטונות הרוסיים אלא להשליך את יתבם על בעלי ההשכלה האקדמית היהודים, אשר רכשו אותה באוניברסיטאות מערביות וברוסיה הצארית. הם, המשכילים היהודים, היו אלה אשר הניחו את היסוד לתשתית האקדמית, החינוכית והטכנולוגית של רוסיה הסובייטית. וכבר אמר לנין בסוף 1918 בשיבת הממשלה הרוסית: "האינטליגנציה שלנו עזבה אותנו והלכה עם הלבנים; היא תומכת באינטרדנציה. נשאר לנו רק המשכילים היהודים, שבעורתם נבנה את מערכת התרבות והחינוך הכלל-סובייטית". מלים אלה יצאו מפי לנין. אותם המשכילים היהודים הם הם אשר בנו את האוניברסיטאות, טאות, את בתי-הספר, את מכוני המדע והאמנות, את הרפואה, את הטכנולוגיה הגבוהה ובעקבותיה את התעשייה הכבדה, ואף את התעשייה האווירית והצבאית. האם אפשר להתעלם מפעליהם החלוציים של מדענים כגון פרופסור יפה, תלמידי של רנטגן, שהיה מדען מקימי האקדמיה הלאומית למדעים; וכן מדען הרפואה קוגן; בוני הטכנולוגיה והתעשייה הכבדה

לעלייה; מתעללים בהם על-ידי הטרדה מתמדת, על-ידי מעצרים ומשפטים, על-ידי שלילת פנסיה, על-ידי גירוי חברתי; בזמן האחרון הופעלו מיתקנים רבי-עוצמה, כדי למנוע מהם האזנה ל"קול ציון לגולה". עכשיו אנו עומדים לפני גזירה חמורה נוספת, גזירת הכופר.

אבל יהודים רבים אינם נרתעים. הם מוותרים על אזרחות, מוותרים על המשך פנסיה, מוותרים על הס-כונות, יוצאים כשכל רכושם חפצים אישיים משומשים, ועולים לישראל.

זכורים לנו הימים של משפטי לנינגרד. המאורעות ההם, במקום להרתיע יהודים, חוללו סערה רבתי ברחבי העולם הנאור, גם בקרב העולם הלא-יהודי, והשלטונות הסובייטיים ראו עצמם נאלצים לסגת. לגזירת הכופר צפוי, אני מאמין, גורל דומה. אם נדע לחשוף את מלאו חומרת הגזירה וההתעללות, אם נדע לגייס כל קורטוב של כוח שבעם היהודי למערכה הגורלית, אם נדע להזעיק ממשלות ידודות לזכות ודעת קהל נאורה בעולם - סופנו לנצח.

הי"ד י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אברהם מלמד, ואחריו לחבר-הכנסת יצחק קורן.

אברהם מלמד (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אך תמול של-שום הורם במקצת מסך הברזל אשר חצץ בין אחינו בית ישראל שברוסיה הסובייטית לבין יתר חלקי העם היהודי ומולדתו, והנה שוב עומד לרדת מסך - והפעם מסך של זהב - המאיים להקים מחדש חיץ בינותינו. לא בקלות נפרץ פתח לשער העלייה. קדמה לפריצה זו עבודת נמלים רבת-שנים של הרבה עלומי-שם מהכא והמאה; קדם לה מאבק רצוף, שקט בתחילתו וגישה על כתפי מעטים ובזרדים אמיצים, ובהמשכו - ככל שנוצרו התנאים לכך - מאבק גלוי וסוער של המונים, אשר בהדיפתם על שערי היציאה פיצו בהם פריץ.

למן הרגע הזה - עת נפתח הפתח - עשו השל-טונות הסובייטיים, שלא ידעו להשלים עם עובדה זו, הכל כדי לסתום אותו. מלכתחילה סבורים היו שהמדובר במספר מועט של "עושי צרות". משנוכחו לדעת שם-אחורי "עושי הצרות" הללו צועדים המונים לשערי העלייה, הערימו ערמות של קשיים והכבדות, תנאונות והתנגלויות חדשים בקרים, על מנת להרתיעם. ההכ-דות הלכו ונבדו עם גבור הורם של דורשי ציון. וראו זה פלא: ככל שגדלו הקשיים - כן גדל והתעצם הורם של דורשי ציון ועלייה, בבחינת "וכאשר יענו אותם, כן ירבה וכן יפרוץ".

כך הגענו לשיא ההסלמה באמצעי ההרתעה וההת-נכלות אשר ננקטו על-ידי השלטונות הסובייטיים נגד שבי ציון - הגזירה האכזרית של הכופר, שאין דומה לה בציונות שבה. התערפון שנקבע לאנשים חיים נראה לנו כמועתק מהימים האפלים של ימי הביניים והקונטריבו-ציות של ימי הנאצים. דומני שאין להוסיף מלה אחת לתיאור האופי האנטי-יהודי והאנטי-אנושי בדבריה של ראש הממשלה שהושמעו זה עתה בבית זה, על גזירה זו, וכל המוסיף גורע.

אדוני היושב-ראש, במסע אנטי-יהודי זה הועלתה

ולכן כל כך הרבה התרגשות ופחד בכל חלקי העם היהודי, בישראל ובתפוצות. אם הגזירה הזאת תצליח, חס וחלילה, תהיה זו גזירה לא רק לאנשי השכלה. זה ישפיע על העלייה כולה. המאבק שאנחנו נאבקים בו היום הוא מאבק על עלייה מברית-המועצות, זה מאבק שמטרתו היא, שהשער שנפתח קמעה, יישאר פתוח ויתרחב. הגזירה הזאת של כופר תעודה, אם היא תתמיד ותצליח, תעמידנו לפני מעשה של הפחדה, וסבורני שזה מסכן את עצם הנסיון הגדול והמבורך שהיינו עדים לו החל מסוף שנת 1970 ועד היום. המאבק הוא גם מאבק האקדמאים לזכות יציאה, אבל המאבק הוא לעצם העלייה מברית-המועצות.

צדקה ראש הממשלה באמרה שבעצם תהליך העלייה היה מלווה במעשה מקביל של הפחדה כלפי אותם אלפים שיצאו. שליטי ברית-המועצות גייסו אמ-צעים וגזירות בתוך רוסיה ובעולם כולו כדי למנוע את-דמם מלעלות. שמענו פה על המשפטים הידועים, משי-פטי לנינגרד, מוסקבה, ריגה, קייב ובאחרים. אלה לא היו משפטים נגד בודדים שהשובו על ספסלי הנואשים. זו היתה מדיניות שמגמתה היתה להפחיד ולמנוע זרם של דורשי עלייה.

בדיון הזה לא הזכירו, וצריך להזכיר, עובדה שלכ-אורה עדיין אינה מרבית, אינה תופסת מקום, אבל יש בה מן הסימנים של מזימות המלוות את עצם העלייה. הגה התפרסם שנוסף לכופר התעודה יש עוד גזירה באופק. יש איום לבטל את התואר האקדמי, במקרה שאדם יפנה לעלייה. גזירות אלה, בצירוף הכו-פרי, אומרות סגירת השער ומניעת יהודי ברית-המועצות מלהצטרף לבוני המדינה.

המאבק הזה הוא מאבק על חייה ועתידה של הקהילה היהודית הגדולה. הפרק המפואר שהתחיל לפני שנים בקרב יהודי ברית-המועצות, אין להשוותו עם שום גילויים בגולה במשך חמישים-שישים השנים האחר-ונות. במשטר הסובייטי הקיים זה חמישים שנה ומעלה, במשטר הקומוניסטי התעוררה תנועה לאומית-ציונית. המערכה הזאת לא יכולה להיות בודדת ואין להשאיר את המאבק של יהודי ברית-המועצות רק להם עצמם; היא חייבת להיות חלק של מערכה יהודית עולמית. פה, במדינת ישראל, לב האומה, ביד עם יהודי התפוצות, אנו חייבים לאותה ליהודי ברית-המועצות: אנחנו אתכם במערכה ובמאבק.

וטוב עשו אירגונים יהודיים, בעקבות המחאה של ממשלת ישראל, אירגונים ציוניים עולמיים ואחרים, היו-מים את הכנת המאבק, שלא להיכנע. ואיני יכול להי-מנע מלהגיד ברגעים אלה, שגיוורה באמצעים של המא-בק. האמצעים והשיטות של המאבק חייבים להיקבע על-ידי מוסד מוסמך ומאורגן של היהדות העולמית ושל ממשלת ישראל. ושום יומה פרטית על-ידי איום וחטי-פות של דיפלומטים או אמצעים אחרים לא תתרום תרומה למאבק החיוני שאנחנו רוצים לגייס לו את יש-ראל ואת העם בתפוצות.

זה איננו מאבק קל. הוא חמור, הוא קשה. יש לנו אויב רע, מרושע, צבוע, בעל מזימות יום-יום, ולא קל יהיה לשנות אותו. ולכן אחת ההצלחות של מאב-קנו תהיה בכך שצליח להבטיח אחדות במאבק הזה. ולאשרנו יש לכך הד גדול, הד גדול בעולם היהודי והד גדול בהרבה חוגים של העולם החפשי.

מסוגם של גורביין, מניקוב ורובנטשוק — בוני הטרק-טורים, הטנקים? מי יכול לשכוח את ליון, מהתעשייה האווירית, ואת לבוטשקין, בונה המטוסים הראשונים של רוסיה, אשר נקראו על שמו? מי יוכל להתעלם מהתרומות הגדולות של נודלמן, חריטון, וקסלר, לנדאו — חני פרס נובל — בוטקין ליפשיץ ואחרים? וכן גדולי האמנים בתחומי האמנות בכלל ובמוסיקה בפרט, וג-דולי המחנכים ברוסיה שהיו יהודים, האסכולה החינוכית הרוסית, שנוסדה על-ידי יהודים, ואזכיר כאן רק את השמות של זלקינד ושכטמן.

אינני רוצה להרבות בדברים. דומני שהסיכום מוכיח לנו שהשקעה של האינטלקט היהודי מראשית ימיה של רוסיה הסובייטית — ואיני מדבר על התקופה הנוכחית, שאפשר לומר שהיא פרי אותה השקעה — היתה זו שהביאה את רוסיה לרמתה הנוכחית. היהודים השקיעו בה את האינטלקט שלהם והוא שאיפשר ליצור ולהקים אותן האוניברסיטאות ואותם מכוני המחקר שביגנים מבקשים עכשיו מאתנו לשלם את הכופר.

עלינו לקדש מלחמה בעולם כולו, ובמיוחד בעולם היהודי, נגד הגזירה האכזרית הזאת. עלינו לעשות זאת בכל האמצעים הלגיטימיים. ואני מדגיש: לא באמצעים פסולים. שמענו לאחרונה ביטויים של הרפת-קן פוליטי, שרביב על נקירת אמצעים, שנדמה לנו שהם יפגעו בטוהר המאבק הגדול הזה.

אנחנו מקווים שכשם שבכוחות משותפים שלנו, של יהודי רוסיה ויהודי העולם, הצלחנו להבקיע קודם את מסך הברזל, נבקיע גם, בעזרת השם, את "מסך הזהב". ולשלטונות הסובייטיים אנחנו אומרים: עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו אל.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק קורן, ואחריו לחבר-הכנסת גרוס.

יצחק קורן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ברגעים אלה מרכזת האומה כולה את כל מה שיש בה טהור וקדוש, לשמוע מבית זה את דבר המחאה נגד הגזירה הסוב-ייטית החדשה. קשה לבטא במלים איזה מאבק טרי עובר על הישוב הנפלא של פולשת מיליוני היהודים בברית-המועצות. כאשר שמעתי את דברי ראש המ-שלה, את עמדתה המוצהרת והנחושה למאבק, נזכרתי בדבר סמלי שקשור בחודש אוגוסט 1952. כידוע, באותו חודש העלינו בפיגוע שונות בעולם ובישראל את זכר עשרים-וארבעה הרוגי המלכות, אותם עשרים-וארבעה סופרים יהודים שסטאלין ועורווי השמידם. וזה היה לא רק עניין של עשרים-וארבעה סופרים יהודים. זו היתה מגמה לעקור את הגרעין הרוחני של האומה, של השבט היהודי בברית-המועצות. כעבור עשרים שנה, כאשר עמדנו ואמרנו קדיש, ראו זה פלא — מול העץ הגדול בברית-המועצות, העץ של הסופרים היהודים, גלד וצמח ענף חדש. המזימות של סטאלין ועורווי לא הו-עילו, לא הצליחו. דממה לי שכעת, כעבור עשרים שנה, בחודש אוגוסט, מנסים להטיל גזירה שמטרתה לעקור את החלק הרוחני ההשכלתי של השבט היהודי הסוב-ייטי מהמוני העם.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. המאבק של יהודי בריית-המועצות למען זכותם לעלות לארץ אבותיהם הוא מאבק טהור. שום מניע חמרי איננו דוחף את אחינו בבריית-המועצות לעלות לציון.

ידוע הדבר שיש כיום בעולם אלפים ואולי עשרות אלפים אקדמאים הנודדים מדי שנה מארץ לארץ, ללא כל הגבלה. יש כיום בעולם בריחה של מוחות ומדעי-נים; בורחים, נודדים ממקום למקום. המניעים הם חמריים. אנשים רוצים להשתכר יותר, להרוויח יותר, לצבור הון. ולא היה שום מקרה בשום מדינה בעולם שהמדינה הגבילה את המדען, את האקדמאי, לצאת לארץ שרצה בה. האיש הוא השולט הבלקני על מטענו הרוחני, על ההשכלה שרכש לעצמו, ויש לו הזכות להעבירם ממקום למקום כאוות נפשו. כל המדינות בעולם משקיעות הון תועפות בהענקת השכלה לאזרחיהן ולא דורשות תמורה כשהאזרח עובר למקום אחר.

המאבק של יהודי בריית-המועצות למען זכותם לעלות לארץ ישראל הוא מאבק קודש; הם אינם באים כדי לשפר את מצבם החמרי. המניעים לעלייה הם נפשיים, כיסופים של אחים הרוצים להידבק שוב בנפש האומה ובגופה. זהו מאבק עלילאי של אחים שאחרי חמישים שנות דיכוי וניתוק מכנסת ישראל, מתורת ישראל, ממסורת האבות — כיסופיהם ירצו באופן פלאי החוצה. זהו מאבק שלא ניתן להשתקו.

גזירה זו של כופר איננה רק גזירה רעה וקשה שאין להשלים עמה, אלא היא גזירה מבישה ומשפילה כלפי אנשים הנאבקים בחיורף נפש על עלייתם לארץ אבותיהם, בה הם רוצים לחיות; גזירה זו של הטלת כופר מטילה לא פחות בושה וחרפה על שליטי בריית-המועצות; היא משפילה את כבודו של ממשלת בריית-המועצות כמדינה המתיימרת להטיף מוסר מעל במות העולם למען זכויות האדם כביכול. ממשלת בריית-המועצות עושה עצמה ללעג על-ידי מעשה אווילי ואכזרי זה. היא מחללת את כבוד האדם ואת כבודו היא על-ידי צעד בלתי-אנושי זה.

אדוני היושב-ראש. אם נרצה לעשות חשבון מתי-מטי למי מגיע כופר, אני חושב שהמאזן יהיה לטובתנו. תרומתה של יהדות רוסיה לפיתוחה ולקידומה של מדינה אדירה זו היא עצומה וכבירה. זה מאות שנים שקיבוץ גדול זה של היהודים נתן ממיטב דמו וחלבו לגידולה והתפתחותה של מדינה זו, בכל התחומים — בכלכלה, בתעשייה, במדע, בתחבורה. אין תחום שלא הושקע בו ממיטב הידע וההשכלה של היהודי. מאות אלפי יהודים עלו על המזבח הקומוניסטי במשך חמישים שנה מאז ההמכה הבלשביסטית. ומהי התרומה שקיבל הקיבוץ היהודי ברוסיה על כל הקרבנות שהקריב? התרומה היתה התנכרות מוחלטת, הפליה אכזרית ביחס לכל העמים החיים בבריית-המועצות. מה היה שכם של הלוחמים היהודים למען מדינה סוציאליסטית? — ניתוק מוחלט מתורת ישראל, ממשורת האבות, מתרבות העם היהודי, רדיפות ועינויים בבתי-כלא ובמחנות עבד-דה. ואחרי שכל אלה נכשלו כשלוך חרוץ ולא הועילו לכך את רוחם של יהודי בריית-המועצות, והם התעוררו לחיים יהודיים ורוצים לעלות לישראל, משתמשת בריית-המועצות באמצעים פסולים ומבישים של דרישת כופר בעד כל עולה אקדמאי.

נראה לי שבשלושה מישורים אנחנו חייבים להת-ראשית — בעם היהודי בעצמו. אינני יודע אם

אנחנו צריכים לציון כאן פרטים. אבל אסתפק בכך שאצטיון כי העניין הזה אינו יכול לרדת מסדר-היום של יהדות העולם. אנחנו חייבים לעבד תכנית של הטרדה ושל מחאה מתמדת. שהרי אם יש לנו קצת עלייה בזמן האחרון מבריית-המועצות, הרי זה הודות ללחץ ציבורי עולמי על בריית-המועצות. והי מאבק החדש, אם יהיה מתמיד ומאוחד ובר-ביצוע, ימנע את ביצוע הגזירה.

שנית — היום ניתן לרכו את העניין באפיק נוסף. עולם המדענים לא יכול להישאר נייטרלי. בעצם יהיה זה כתב-אישום כלפי אנשי המדע בעולם החפשי אם יסתפקו במאבק הזה במחאה על הנייר. כי שום חוג מדעי שבא במגע עם מדעני בריית-המועצות לא יוכל עוד לשפת פעולה אם הגזירה הזאת תתמיד. ואם נדע להתמיד כמו שידענו להתמיד בעצם עניין העלייה, בכל פינה של העולם החפשי — ישקלו הסובייטים את העניין מחדש, והם פרגמטיים מאוד. אנחנו צריכים לפגוע בעניין החיוני, האינטרסנטי, שלהם. הם לא ירצו להישאר מנודים בתחום המגע עם המדענים. הם זקוקים לזה. מן ההכרח לעשות את הדבר. צריך לבדוק את השיטה, צריך לעיין בה, צריכה להיות כתובת עולמית שתראה בזה את המערכה.

ויורשה לי גם להגיד שהמערכה תלויה בצורה מכרעת בחזית העיקרית של העם היושב בציון, שצריך להתמיד בה כפי שהתמיד. הוא נתן את הדוגמה, ואין היום שום הסתייגות. המערכה על יהודי בריית-המועצות, רבותי, היא מערכה יהודית לאומית כוללת.

נזדמן לי להיפגש לא מזמן עם קבוצת עולי בריית-המועצות, וכמה שמחתי כשהנבונים והאחראים שבהם לא ראו בכלל המאבק למען יהודי בריית-המועצות עניין שלהם בלבד. זהו עניין לאומי כללי. סביב העניין של יהודי בריית-המועצות בשנתיים האחרונות העמקנו את-דיות לאומית. יהודי בריית-המועצות הנפכו לחלק בלתי-נפרד של כל יהדות הגולה, ובמדינת ישראל זה נעשה לעניין מרכזי.

אדוני היושב-ראש, גדמה לי שנוסף לדאגה הנש-מעט עכשיו בגולה, בכל פינה — סבורני שאם נצליח גם לעורר את דעת-הקהל העולמית, גם לאחד את כל חלקי המשתתפים במערכה הזאת, בשיטות קבועות מראש, במערכה ללא ליאות, במאבק שחייב להסתיים רק עם השגת הנצחון, עם ביטול הגזירה — סבורני שלמערכה הזאת, הקשה והאחראית, יש סיכוי רב, אם מדינת ישראל, מעל במת הכנסת, תגיד ליהדות ולעצמה: לא נפסיק מאמצים אלה עד שנביא להצלחת המערכה. ביטוי זה, כביטוי של תקווה, יחדור לכל בית יהודי בבריית-המועצות. כל הגה של סולידריות יהודית סביב העניין הזה הוא עידוד.

ולחם, ליהודי בריית-המועצות, אנחנו שולחים מיטב האיחולים: לא להירתע, כשם שלא נרתעו במשך שנים. אנחנו, יחד אתם, ניאבק עד שנצליח לבטל את רוע הגזירה.

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גרוס, ואחריו לחבר-הכנסת האוזנר.

ב-1969 עוד צריך היה דובר מטעם הממשלה, השר ישראל גלילי, להתפלמס עם פירסומים סובייטיים רשמיים שטענו כי היהודים אינם רוצים לצאת מרוסיה וכי אלה שיוצרו בכך יוכלו לעשות כן ללא הפרעה. כיום אין דוברי ברית-המועצות טוענים עוד, אפילו לא כלפי חוץ, שהיהודים אינם רוצים לצאת משם. כיום טענות אחרות בפייהם. היום נאלצים הם להודות כי רבים מדי שואפי היציאה.

אדוני היושב-ראש, עוד באפריל 1970 התדיינו בכנסת על דרכי הפעולה לפתיחת המוצא לעלייה והיה עוד דיון-הדברים עם מנהיג ציוני דגול וגם רב נודע מבדוקלין, שתבעו להצניע את המאבק ולא להעלותו לזירה הבין-לאומית. הרבה נשתנה מאז. הדור היהודי הצעיר בברית-המועצות הצליח לכוון מעשיו למציאות הסובייטית ולמדיניותה כלפי כל המיעוטים במדינה ההיא. שם מגבשים את מה שקרוי בשם "ידידות העמים הסובייטיים", שם קיים התהליך מואץ וכפוי של רוסיה פיקציה, ולא נמצא עוד מקום במסגרת זו ליהודים הנאבקים על עצמאותם הלאומית. היה הכרח לפתוח לפנייהם לפחות אשנב יציאה. לא מרוב טוב לב ולא עקב שפעת רגשות והמונים עשו כן שליטי הקרמלין, אלא מפני שלא היה להם ברירה במציאות-הקיימת, מול הלחצים של העולם החיצוני מזה והמאבק הנחוש של התנועה הלאומית בפנים מזה.

היו גם רגעי חדה מרובים. צל הגרדום המאיים הופיע לפתע במשפט לינגרד. זעקות שבר בקעו ממה-נות עבודה ומבתי-סוהר, קולות עמומים עלו מבתי-החולים למחלות רוח, שבהם נחבשו ואליהם הוטלו כמה מפעילי המאבק. אך התנועה הגוברת היתה חזקה מאמצעי ההרתעה. זרם מבקשי היציאה גדל והלך חרף כל האימים והקיף את כל חלקי ברית-המועצות.

קעת נודע על גזירה חדשה. ליהודי התדבקה ברוסיה תווית של מחיר. נקבע מחיר ההזדהות הלאומית לרופא, למהנדס, למדען, לאדם פשוט זול המחיר; לאינטלקט-טואל - גבוה יותר. מדינת המהפכה הצמידה לאזרחיה תג של תמורה: רצונך לשמור על זהות יהודית ולחיות בין אחיך, שלם לפי התערף.

שמענו אומרים כי המדינה הסובייטית תובעת שהיהודים יחזירו לה, כביכול, את תמורת ההשקעה שהושקעה בהם ובלימודיהם. כבר נאמר כאן: ומי חזיר לבני העמם היהודים בברית-המועצות את שנות הסבל והעול והעמל שהשקיעו במדינה זו כאזרחיה, שתרמו ממיטב כוחם לבנייה ולהישגיה? מי יעשה את חשבון הפנסיות, התגמולים וההטבות שהעולים מוותרים עליהם מרצונם, ובלבד שיוכלו לצאת משם?

והרי שרק הוא שהיהודים המבקשים לעלות הם עוד בעלי ערך בעיני המדינה ההיא. הרי מפתרים אותם ממשרותיהם מיד עם הגשת בקשת העלייה; הרי רואים בהם אלמנט בלתי-רצוי ובלתי-מהימן. האינט-לקטואל המבקש לעלות מושלך לרחוב וגאלץ להת-פרנס עד צאתו משם ממלאכת כפיים ומעבודה שחורה. היהודי מבקש העלייה אינו עוד בעל ערך בעיני ברית-המועצות. להיפך, נטל הוא לה, שכן אין היא מסכימה להוסיף וליהנות מהידע ומהנסיון שלו. כופר הנפש אינו מיועד איפוא דווקא לקבל בחזרה מה שהיהודים שווים עוד לברית-המועצות, אלא מה שאפשר לסחוט בעדם מיהדות העולם.

מעל במה זו אדוני היושב-ראש, אנו מכריזים ומשמיעים היום באוזני ממשלת ברית-המועצות, שלא יעלה על דעתה ועל דעת מישוהו לעלות על דרך של כו-פר נפש בכל צורה שהיא. דברי ימי ישראל יודעים לספר כי רבנו מאיר מרוטנבורג, אחד מבגלי התוספות, שחי במאה השלוש-עשרה, לפני שמונה מאות שנה, ביקש לעלות לארץ-ישראל, ובדרך עצר אותו הקיסר הגרמני והושיב אותו בבית-הסוהר. הוא היה אחד מגדולי בעלי התוספות. הקהילות היהודיות רצו לפדות אותו. הוא פסק פסק-ההלכה, שאסור לפדות אותו. והוא נשאר בכלא ונפטרו בו. עליתי על קברו. פסק ההלכה שהוא הוציא היה שאסור לפדות אדם אם דורשים בעד פדיונו מחיר גבוה מאוד. הוא סירב לתת זכות לקהילות היהודיות לפדות אותו; כי הדבר יכול לפתוח פתח למעשי סחיטה. הלכה זו נשארה בתקפה עד היום הזה. אנו בטוחים שהיהודי ברית-המועצות יעלו, בעזרת השם, גם בלוי כופר נפש.

אדוני היושב-ראש, כאשר מדברים היום על עלייתם של יהודי ברית-המועצות ומלחמת הקודש שלהם למען עלייה זו, אני רוצה לומר שיש לנו הרבה מאוד מה לומר על קליטתה של יהדות זו בארץ. יש לנו הרבה מה לומר לגבי משרד הקליטה שלנו. אבל אינני רוצה לגצל הדמנות זו כדי לעשות חשבון זה. בבוא היום נעשה זאת.

עלינו לסיים בימי חודש אלול בתפילה הידועה הנישאת בראש השנה: "אבינו מלכנו, קרע רוע גזר דינו".

הי"ד י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת האונר, ואחריו לחבר-הכנסת הראל.

גדעון האונר (המפלגה הליברלית העצמאיון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מיעוט המאוינים בדיון מוכיחה, לדעתי, כי הממונים על כך היו מיטיבים לעשות אילו שיו אופי לכנס מיוחד וחגיגי זה של הכנסת.

לגופו של דבר: דרך רבת תהפוכות עברה יהדות ברית-המועצות בשנים האחרונות מאז פרץ מתוכה כיוון אדיר גל ההדהות הלאומית. כמעט קשה להאמין כי רכח לפני שלוש שנים, ב-16 ביולי 1969, קיימנו בבית הוה אחד הדיונים הראשונים על המאבק לעלייה משם. אז קראנו בדחילו ורחימו בשמותיהם של פעילי אותו מאבק, אקטיביסטים, כפי שקראנום; ציטטנו ממכתביהם, נפעמו מעוז רוחם, וחישלנו עצמנו לריב ממושך עם מעצמת-העל הסובייטית נוכח שעריה הנעו-לים. ידענו כי עומדים אנו פנים אל פנים מול בעיית קיומו של העם היהודי וכי המאבק על שבט היהדות הסובייטית הוא אחד המכריעים לגורל האומה ולייעודה של מדינת ישראל כמדינת העם היהודי. קיוונו אז שפעילי המאבק יתאחדו אתנו. אבל לא רבים האמינו שאכן הדבר יקרה במהרה, כי ידענו כוחה האדיר של ברית-המועצות ואת נוקשותה הנחרצת. והנה לא עברו ימים רבים והלק מהלוחמים הנועזים לעלייה, שרק שמתיהם הוזכרו בגעגועים ובהערכה, כבר מצויים בתו-כנו ויושבים עמנו. ואחדים מהם אני רואה כאן ביציע האורחים שבעה זו.

את ההזדמנות כדי לפנות מכאן אל מנהיגי ברית-המועצות, אל הגיונם ותבונתם. מהי בעצם התכלית של מדיניותכם לגבי היהודים מבחינת האינטרס שלכם? מה אתם רוצים בעצם להשיג בגזירות מדי פעם נגד העלייה ונגד היהודים? אני מבין שבזמנו היה הגיון, מבחינה אידיאולוגית ותיאורטית, להתנגדותם של מנהיגי ברית-המועצות ליציאת אורחים מגן העדן הסוציאליסטי אל הגיהנום הקפיטליסטי. היה בכך הגיון. לא שאני מצדיק זאת, אבל היה טעם בדברים. אבל הרי המציאות טפחה על פניכם, בכל אופן לגבי היהודים. האם תיארתם לעצמכם, שהקמת מדינה יהודית, ובתמיכתם אתם, לא תשאיר את רישומה על היהודים?

כולנו זוכרים כיצד נודעו מנהיגי ברית-המועצות מן ההפגנה המפורסמת של היהודים בעת ביקורה הראשון של שגרירת ישראל, גולדה מאירסון, במוסקבה. היתה זאת הפתעה שבבילכם, אבל כיצד לא לדמת לקח מהדבר הזה? ובתגובה על ההתפרצות הספוג-טנית הזאת של היהודים, של זיקתם לבני עמם, למדינה יהודית, למדינת ישראל, פתח סטאלין במסע דיכוי והפחדה נגד יהודים בנוסח המפורסם של המשפטיים המוסקבה ופראג. האם לא השכלתם להבין עד היום כי בעניין זה גם סטאלין החטיא את המטרה וכי התוצאות היו הפוכות מאלה שהוא קיווה להן? כי מה היתה המסקנה של היהודים מן המשפטים, מן ההפחדה, מן האימונים, מן השילוחים, מן ההסתה? האם המסקנה של היהודים לא היתה הפוכה מזו שהתכוונו לה? האם בעקבות זאת לא גדלה הזיקה של היהודים לבני עמם, לישראל - זיקה שהלכה וגדלה מגזירה לגזירה מאיום לאיום?

ולאחר מכן, כאשר מטעמים אסטרטגיים שלכם - לדעתי מדומים - עליתם על הגל האנטי-ישראלי והפרו-ערבי, האם לא השכלתם להבין כי השיטנה שלכם נגד ישראל תעורר חדרה בין היהודים בברית-המועצות, ובעקבותיה הגברת הסולידריות שלהם כלפי ישראל בכל התחומים? והרי השיא היה במלחמת ששת הימים - לפני המלחמה, בעת המלחמה ולאחריה. האם לא הבינותם כי היהודים יסיקו מסקנות אחרות מאלו שאתם התכוונתם אליהן בשעה שעליתם על גל של התנגדות או של שיטנה או של אימונים כלפי קיומה של מדינת ישראל - משאת נפשם של כל היהודים בעולם ובתוך זה של היהודים בברית-המועצות?

הרי יכולתם כבר מאז להיווכח כי לא תצליחו לעצור את ההתעוררות היהודית, הלאומית, הציונית, של יהודי ברית-המועצות, ובתוכה של הנוער היהודי אשר גדל על ברכי הקומוניזם? לא תצליחו לעצור אותה בשום אמצעי, ויהיה חמור ככל שיהיה - לא במשפטים, לא במאסדים וכן גם לא בכופר. ואני מסתכן לומר שגזירה זו לא תחזיק מעמד ויהיה עליכם לבטל אותה עוד לפני שהמסע נגד הכופר יגיע לשיאו. כדרככם, תנסו להטיל זאת על שעירים, על הדרג האדמוניסטרטיבי, או שתגידו שזו עלייה. הרי אתם יודעים שלא תעמדו בכך. למה לכם?

מה היא, אם כן, תכלית המדיניות שלכם? - אתם, שהנכם דוגלים בריאליזם וברציונוליסם. אם הכופר מכוון לעצירת תנועת העלייה, הרי על ידי כך תשיגו את ההיפך. איש מאתנו אינו טוען שכל היהודים מברית-המועצות רוצים לעלות לישראל ואמנם יעלו

הדבר מוכיר מה שקרה ברוסיה בימיו של הצאר אלכסנדר השלישי, כשמיניסטר הפנים הרוסי, הגראף אינגטייב, שהיה צורך יהודים והיה חושק בכספם, היה גזירות חמורות על ישראל כדי שיצטרפו לשחר אותה. פעם אחת רמו אינגטייב לפילטרופ היהודי הנודע הבארון גינבורג, ואמר לו: "שמעתי שאתה אוסף כספים לשחזר לטובת היהודים. כמה אתה עומד לתת לי?" החזיר לו גינבורג: "אדוני הגראף, שמועת שווא היא. אם ארצה לתת לך כמה שהיהודים שווים בעיני, אין לי סכום כזה. אם ארצה לתת לך כמה שהם שווים בעיניך, לא יהיה העניין כדאי לך".

וכל זה מתרחש כיום, לא בימי הצאר, בעידן של חופש תנועת מדענים בעולם, בשעת הפערת היחסים בין מזרח למערב, כשברית-המועצות נושאת עיניה לשינוי מדעי בין-לאומי, להגברת קשריה בעולם ולפיתוח סחר החוץ שלה. הגזירה הזאת נוגדת את הרווחות הנושבות בעולם המודרני, סותרת את המציאות של שנות השבעים, שברית-המועצות עצמה מנסה לקיים למען האינטרסים העליונים שלה. לכן גם גזירה זו לא תתקיים, כשם שלא נתקיימו האיסורים הקודמים נגד העלייה, ובלבד שגם הפעם יקום המאבק הנחרץ מבחוץ ויצמח הלחץ מבפנים. חוק בדברי זה, שהסובייטים בעצמם מתביישים לפרסמו ואינם מגלים אותו בפומבי, יתנדף גם הוא כעשן אם העולם ייצא חוצץ נגדו ואף יהדות ברית-המועצות תוסיף לתבוע את זכותה הלאומית. לקח העבר מוכיח.

זוהי הסיבה לכנס המיוחד של הכנסת, להכריז על החלטתנו למאבק זה, כדברי ראש הממשלה, לגבש את דרכי הפעולה ולקרוא לעולם להצטרף לכך. מכאן ייצא דברה של ישראל לתבוע את ביטול סחר האדים בימינו. במאבק זה אנו נרדפים על-ידי אסוציאציות היסטוריות. אנו זוכרים את מציאות שנות השלושים, כשנודש כופר נפש בעד יציאת יהודי גרמניה, ורק יהודים שהיו יכולים לסלק את הסכום הנדרש היו יכולים לצאת משם. אנו זוכרים בחדרה את המסחר באדם בתקופת השואה, את הטלת הכופר על יציאת יהודים ממערב אירופה, את רכבת הפרומיניטים מבד-פשט. אין, כמובן, השוואה בין זעזועת הגאזים לבין מעשים מחרידים אחרים, אך האסוציאציות עולות מאלהן.

משהו נשתנה מאז הימים האפלים ההם. מדינת ישראל קמה ולא תחיש. היא לא תניח עוד שיהודי יישאר באיזה מקום שהוא בשטח ההפקר של האנשות. מדינת ישראל תיטול על עצמה את התפקיד המרכזי במאבק הלאומי לקיום האומה, ויעזרו לה בכך כל האנשים שוחרי הטוב בעולם, כי הדבר נוגע לכל אדם. לא נדון על דרכי המאבק בפומבי, כי רבים שונים הם, אך מן ההכרח שיהיו גלובליים, מתמידים ומקיפים. בחלק מכך כבר הוחל. גם השאר בוא יבוא. עת לעשות היא, ועל ממשלת ישראל למלא חובתה.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לתבר-הכנסת הראל, ואחריו לתבר-הכנסת הכנא.

איסר הראל (הרשימה הממלכתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לא דברי תוכחה ולא זעקת חמס ושבד בפי היום. אני מבכר לנצל היום

זכה דורנו בשנים האחרונות לחזות בפלא התמוה של הזהות היהודית בברית-המועצות. העצמות אשר רבים סברו כי יבשות הן לגמרי ואין בהן לחלוות כלשהי נתגלו כאיברים אשר לא נותקו חלילה מהעם אלא מעורים הם בו ועמו. פלא זה של צעירים ואף זקנים, אשר כל ימי חייהם עברו עליהם במשטר הקומוניסטי שדיכא בכל האמצעים שבידו — והאמצעים הללו מרובים היו ויעילים היו — אפשרות של חינוך יהודי, של העברת הזכות היהודית מדור לדור; אנשים אשר כל ימי חייהם עברו במשטר זה, רבים מהם נשארו קשורים ומעורים בעם היהודי, בתרבותו, בדתו ובאמונתו. לפלא לא יאומן היה בעינינו לראות עולים מברית-המועצות שהם נאמנים עם הקדוש ברוך הוא ותורתו, הוגים בה ויודעים אותה, ועד היום אין אנו יכולים בשכלנו האנושי הפשוט להבין פלא זה. אף עינינו ראו ולא זר. וזכינו לראות גם בהתחלת עלייתם של יהודים אלה. נאמנים עם ה', עם תורתו ועם עמו, החלו לעלות ולהתיישב בארץ הקדש. טיפין טיפין הורשו לעלות, אך כל אחד שעלה מביניהם לפלא היה בעינינו וכמתנה ממרומים.

והנה החלו להתחכם למושעים של ישראל בארץ הדמים הזאת. משטר של עבדות מחדשת זממו. כמת-כונת אותה עבדות שברומי, אשר העריכה אישים, עב-דים, לא רק בכשרם הגופני, אלא אף בכשרם הרוחני, החלו לתבוע כופר נפש מאנשים אשר מגמתם היא שיבה לארצם ולמולדתם, מגמת עיניהם, עם ערך השכלתי רוחני מסויים. והיד נטויה לגזור גזירות לאו דווקא על אקדמאים, אלא על כל מי שהושקעו בו כביכול סכומי כסף לקידומו או לשמירה על חייו.

כי כך היו דברי סגנית שר האוצר ברפובליקה הרוסית למשלחת ראשי משפחות שפנו אליה: הגידו תודה על שאין אנו גובים מכם תשלום גם בעד החינוך בגן-הילדים, בעד השיכון ובעד העזרה הרפואית מאז יום הולדתכם.

לצערנו עלינו לחזור ולהזכיר: עם זה, משום צד, לא ניגוח ולא בא אל הנחלה. אנשי הימין, אנשי הדתות האחרות, לא פעם הפכו לנו לרועץ, דרפוננו והביאו עלינו שואה. אנשי השמאל הדוגלים בשוויון, מטיפי המוסר והצדק לעולם כולו, אף הם לא נמנעו מלדרפנו. בערשה של אותה תנועה, אשר בשמה שולטים כעת בברית-המועצות, עמדו יהודים אשר חיפשו דרכים להביא גאון-לה לעולם כולו והם הם אשר הביאו רדיפות על עמם הם, על בני עמם, על הקרובים להם ביותר.

וסדנא דארעא, לצערנו, חד הוא. בהתקדמות האנו-שות ניסו לפתונו, ולצערנו, תופעות חשובות של העת העתיקה ושל ימי הביניים, של תקופת הצארים ושל תקופת האנטישמיות בגרמניה חוזרות ונשנות. אמנם יש ארצות ויש מקומות שבהם האור רב, אך אל ניתן להשלות את עצמנו בתקוות שואה. גם בעבר כבר היה ככה. תמיד היו ארצות נאורות באמות מול מאורות החושך. ולצערנו, כל קדמה של האנושות לא הצליחה לבער את מאורות החושך כליל. על כן עלינו מומן לזמן להתאסף ולהביע את צערנו ואת מהאחזנו על העוול הנגדם ליהודי באשר הוא יהודי, על רדיפה, על גזירה, על שיעבוד יהודים.

פיטמו אותנו בהתקדמותה של רוסיה הסובייטית. ואכן הישגיה לא מועטים. אין עינינו צדה בהם. אבל

לישראל. יש בוודאי כאלה שירצו להישאר בברית-המועצות. לו היה זה על-פי בדידה חפשית, כי אז היה חלק נשאר וחלק עוב. אך נוכח מדיניות הכופר ירצו ויאלצו אנשים רבים, ובתוכם בעיקר בני הנוער, הדור הצעיר של היהודים, להגדיר כבר מעתה את עצמם ואת דרכם בעתיד. הנה שמענו שכבר רבים מבני הנוער חושבים להימנע מלכת למוסדות השכלה על מנת שלא יהיו כפותרים לגבי עתידם. הרי בתוכם יכו-לים להיות גם כאלה שבסופו של דבר היו מחליטים להישאר בברית-המועצות. ובכן, תשיגו בדיוק את המט-רה ההפוכה — אתם מזרזים את ההגדרה העצמית של הנוער היהודי ברוסיה כבר עתה לכיוון של עלייה.

אם אתם כבר מודעים לכורח שלכם לתת ליהודים הרוצים בכך לצאת — והרי בזה כבר אין ספק ולא תכחישו שקיים תהליך שלא תצליחו לעצור אותו — מדוע תבזבו, גם מבחינת האינטרסים שלכם, את היתרונות והרצון הטוב הטמונים בתהליך היסטורי זה? והרי יכולתם להפיק תועלת מוסרית ותעמולתית עצומה בעולם בנושא זה של שיבת היהודים למולדתם ההיס-טורית; יכולתם לקחת את כל הקרדיט בשטח זה. והלא אתם מעוניינים בתדמית חיובית בעולם כמדינת חוק, כמדינה המגינה על זכויות המיעוטים בתוך המדינה הרוסית הגדולה. והרי אתם יודעים שליהודים ולילדיהם יש השפעה לא קטנה על דעת הקהל בעולם, ולא אחת חזרתם אחרי אלה — ודי להזכיר את תקופת מלחמת העולם השנייה. האם כל זה אינו אלא אנאכי-רוניסם חסר הגיון ובסיס, מתקופות ומתאוריות שאבד-עליהן כלת?

במשך דור שיעבדתם את מדיניותכם במורח התי-כונ, בגלל שיקולים אסטרטגיים, למולך הערבי: החל מתמיכה במופתו ועד לתקופה האחרונה. והנה עתה אתם עומדים לפני שוקת שבורה. כל המאמצים המדי-ניים, הכלכליים, הדיפלומטיים והצבאיים לא עמדו לכם במורח התיכונ. רק עתה נוכחתם לדעת כי הערבים הם משענת קנה רצוץ, והרי גם בגלל קנה רצוץ זה נאלצו-תם לדחות ולבטל צרכים פנימיים חיוניים שלכם, לפתור בעיה פנימית החשובה ביותר גם לכם — לתת ליהודים לצאת.

בכל הכנות אשר פונה אליכם לבחון מחדש את מדיניותכם כלפי ישראל, כלפי היהודים, ובמיוחד במכ-לול הקשור ביציאתם ובעלייתם לישראל. כשם שגנע-תרתם לעלייה כך גם תאלצו לוותר על תכנית הכופר, וכל זה לא מנקודת-ראות של טובתנו, של טובת היהו-דים, אלא מנקודת-ראות האינטרסים שלכם בבית ובחוץ.

הי"ד י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קלמן כהנא, ואחריו לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. עם היוודע הגוי-רה החדשה אשר זממו שליטי מוסקבה היינו בין הראשונים שזימנו כנס מיוחד זה של הכנסת, ואנחנו מציינים ברצון את העובדה שאכן הצטרפו למעגל המחאה והמחמים נגד גזירת שיעבוד ועבדות זו לא רק כל החוגים בישראל אשר עדיין דמות אנוש להם, אלא גם חוגים נרחבים הרחבי העולם.

— הטלת כופר תעודה על שבי ציון מברית-המועצות (דיון) (כהנא, ישעיהו, ש. תמיר) —

של החטיפה הגלובלית בימי הצארים החדשים בקרמ' לין ב-1972.

אדוני היושב-ראש, בתביעה הזאת לתעודת כופר השכלה נצטרפו כמה וכמה תופעות. קודם כל — פשיטת רגל מוסרית טוטאלית של המשטר הקומוניסטי. תמורת מי מבקשים היום כופר תעודה? ממי רוצים למנוע את היציאה לארץ-ישראל? עוד לפני זמן קצר אמרו השלטונות הסובייטיים: העוברים — קבוצה קטנה היא, קבוצה של מסיתים ומוסתים, ציונים. אחר כך אמרו: נוספו אליהם גרווינים קשי-עורף, נחשלים, הדב-קים בדתם העתיקה, שאבד עליה כלה. ועכשיו לא מדובר בקבוצת ציונים, לא מדובר בגרווינים דתיים עק-שנים; עכשיו מדובר בעילית של המשטר הסובייטי, שעליה גאווה. עכשיו מדובר באנשים ונשים שהונכו בכל הדרגים של בתי-המדרשות הסובייטיים בברית-המועצות. אלה הם המבקשים לברוח. מגן הערן הסוצי-יאליסטי, שהוקם בעבורם בארץ ההיא. הטלת כופר השכלה מוכיחה היום בעליל, שהיהודים על כל שכבותיהם מאסו במשטר העריץ והאפל.

היסוד השני שנחשף בימים אלה הוא החשש של ברית-המועצות להישאר בלי המוח היהודי, המזין ומפרה את מערכותיה השונות. שנאה ליהודים מזה, חשש להישאר ללא מוחותיהם המעולים מזה. ואולי החשש הוא לא רק מבריתו של המוח היהודי, אלא גם מבריתם של מדענים בכלל מברית-המועצות. אולי יש כאן מגמה להרתיע מדענים לא-יהודים שמאסו במשטר ההוא אולי לא פחות מאשר היהודים. באיזו מרידות דיברה אותה אשה, סגנית שר בברית-המועצות, כאשר אמרה: כמה עשרות מאות פועלים עמלו קשה כדי שאתם המדענים תשלימו את לימודיכם. ניכר היה היחס האמביוולנטי של המשטר הסובייטי למדען, שמצד אחד זקוקים לו, שאי-אפשר בלעדיו, ומצד שני איננו שייך ממש לחברה. יש כאן עוינות וזרות, אולי איבה סמויה, קנאה וזרות עין לא רק כלפי המדען היהודי.

ועל הכל, אדוני היושב-ראש, חייבים אנו כאן בישראל וכן העם היהודי לראות בקיצה של מסכת היחסים בין היהודים לבין המהפיכה הקומוניסטית. כמה תקוות, כמה אשליות, כמה מרץ, כמה דם נתנו יהודים על מזבח המהפיכה הזאת מאז מרקס וטרזקי ועד היום הזה, ביניהם יהודים שהיו בלב לבה של המהפיכה, במוחה, בלשד עצמותיה — ואחרים שנכספו אליה מרחוק וראו בה מולדת שנייה; בכל היו יהודים שהזדהו אתה, אם בשלמות ואם לחצאין.

לא היה עם בין עמי עולם אשר ביחס לגדלו הקריב כל כך הרבה נפשות בכל גילגוליה של המהפיכה כמו בני העם היהודי בברית-המועצות ובארצות אחרות; ולא היה עם שהחזיק במוחיו מחירי-דם כל כך שזיהו אותו עם המהפיכה ואת הזיקה הקיימת בינו לבין המהפיכה היא, שהתחוללה במוסקבה, בלנינגרד, ברחבי רוסיה. והנה הגענו אל סוף הדרך. זוהי דמות הקומוניסטים בהתגשמותו: הלאמת האדם, הלאמת מוחו, הלאמת רוחו; כן, כן, בדומה למסחר עבדים — כמו סוחר העבדים הממשש את שריריו של הגבר לראות מה מחיר יושת עליו, הבוחן את יפיה של האשה כדי לקבוע כמה היא שווה, כך הם באים עכשיו לערוך שומה על הגנים, על פעימות הלב, על קצב המוח —

קעת התברר לעיני כל כי כל מה שתיוקנו, לא תיקונו אלא לצורך עצמם. כאשר סיפרו לנו כי שערי ההשכלה הבורחה פתוחים לפני היהודים כמו לפני לא-יהודים, כאשר הסבירו וזיהלו תעמולה בכך כי אין אפליה ליהודי ברית-המועצות — לא הבינו כי אכן גם זה לשוט נגד היהודי ויכל להיחשב ולהפוך לרועץ לרצוה לחיות חיי חופש כרצונו וכמאווייו.

ותורשה מלה לאניני הטעם במדינת ישראל. קראתי לאחרונה מודעה המתחילה במלים: זו הפעם הראשונה שאורחי המדינה, לא הבדלי דת והשקפה פוליטית, מתלכדים אטיבם עניין צודק. לבציר, פעם ראשונה שהתלכדו שניבים מסוימים. סביב עניין צודק כמו עניין הגזירה נגד יהודי רוסיה לא ראיתי אפילו את אניני הטעם הללו מבין היהודים מתלכדים ומדימים קולם. את השמאל החדש לא שמענו. את הדוגלים במרקסיסם ובלניניסם ובעוד איסמים שכאלה — אותם לא ראינו מתלכדים, ודאי ודאי לא מבני עמי ערב.

וכשעלינו להיאבק עדיין בבדידות ניכרת למדי על עצמנו, על אחינו, דמנו ובשרנו, הרי אנו יודעים כי עדיין לא באה הגאולה. עלינו לצאת ולהפגין — וזאת אנו עושים; אבל הפגנה זו היא לא רק הפגנה כלפי האומות. יש גם הפגנה נוספת. הו"ל מספרים לנו על גזירה שגוורה על ישראל בימי החשיכה של הזמן העתיק, במלכות רומנו. נטלו עצה ממטרוניתה אחת, שכל גדולי רומי מצויים אצלה, והיא יעצה: עמדו והפגינו בלילה. הלכו והפגינו בלילה. אמרו: אי שמיים, לא אחים אנחנו, לא בני אב אחד אנחנו, לא בני אם אחת אנחנו, מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוז-רים עלינו גזירות רעות? ורשעי מוסקע ומפרש: אי שמיים, לקדוש-ברוך-הוא היו צועקים על אותם שגורו עליהם גזירות קשות.

וכשם שמפגינים אנו בפני אומות העולם, בפני תבל כולה, נדע להפגין: אי שמיים. נפנה לקדוש-ברוך-הוא בהפגנתנו, בבקשותינו. אנו מקווים כי אם נדע לאחוז בידנו במעשה אבותינו זה — יתקיים בנו מה שנמסר בקשר לגזירה שסיפרנו עליה. כי שם נאמר: בטולה. נזכה גם אנו בקבוע לביטול אותה הגזירה.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, ואחריו לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. אנו עומדים לפני מערכת של סחטונות פלילית בקנה-מידה ממלכתי. העו-שומע לאחרונה לעיתים מזומנות על חטיפות עם תביעה לבצע-כסף תמורת שחרור ושיחרור מותנה פות עבה נוטף אדם מרשות חוקית ושיחרור מותנה בכסף; ויש חטיפת אדם שאמנם הגיע לידי חוטפו כדי, אבל החוטף שולל מן החוטף את החירות, שוב בהתנאות בצע-כסף. החוטפים הממלכתיים, הסחטנים מן הקרמ' לין, פועלים לכל דבר כנגסטורים מקצועיים. יש בזה גם אלמנט הזמן הקצוב מראש — תוך שלושים ימים ניתן עוד לשלם את מאות המיליונים תמורת היהודים, וכתום שלושים הימים אפסה תקוה — ממש כדרך חוטפים בכל אתר ואתר. וכמה מחוויר הזכרון של חטיפות יהודים לצבא בימי הצאר לעומת הברוטליות

— הטלת כופר תעודה על שבי ציון מברית-המועצות (דיון) (ש. תמיר, ישעיהו, אבנרי, שפירא) —

מה משקלו של כל אחד מהם, המהי התמורה בעד כל אחד מהם.

כאשר אתה קורא על המתחולל היום, על העובר על יהודים מדענים ועל יהודים מלומדים סתם בברית-המועצות, אתה חושב על מאות אלפי היהודים, אם לא מיליונים, ששרו זה שלושה דורות, ועוד בדור הזה, כאשר הדגל האדום מתנופף מעל לראשם, שרו: "עולם חדש נקימה". הנהו העולם החדש, הנה המטר-יאליסם ההיסטורי בהתגשמותו האמיתית, החשובה, הברוטלית, הצינית והאכזרית — משטר של בית-עבדים.

אדוני היושב-ראש. בדברי ראש הממשלה היום ובדבריהם של חברי כנסת נשמעו דברים נכוחים רבים. יורשה לי להוסיף עליהם שאלה אחת כלפי עצמנו: נוכח כל אלה, היתפכחו לבסוף היהודים? היתפכחו היהודים כליל, כאן בארץ ובחוץ-לארץ, ממקסם-השוא, מדגל-התעתועים, אשר חשפו את דמותם כמו שהיא, את פדיונם האמיתי, בהכרזם מלחמה על העם היהודי?

בכל הדיונים, חברי הכנסת, שהתקיימו בבית הזה על גורל יהודי ברית-המועצות, נמנעו — ובצדק — מערוך השוואה בין המשטר העריץ הסובייטי לבין משטר הרצח הנאצי. עם כל האיבה, עם כל התהומות המפרידים, ידענו להבחין — ואנו יודעים להבחין עד עצם היום הזה — בין המשטר שהשבר כליה פיסת על שישה מיליון יהודים לבין המשטר הטוטליטרי, הברוטלי, שנפשו קצה בו, אבל לתהומות הזוועה של ההשמדה לא הגיע. אולם גם כאשר איננו עושים גיורה שווה ואיננו נתפסים לסגנון שלהם ושל תלמידיהם, המשווים ראש ממשלה ושר בטחון בישראל להיטלרים; גם כאשר איננו מתוירים להם כגמולם ובלשונם — איי אפשר שלא להיזכר היום בהצעה ההיא משנת 1944 שהציעו איימן, בכר, קרומי וויסליצני: דם תחת סחורה; סחורה תחת דם. דובר על משאיות תמורת מיליון יהודים, ומפרעה של מאה אלף יהודים תמורת מספר קטן של משאיות. עכשיו אומרים: יהודים לחופש תמורת רובלים. ואומרים זאת אלה שהיו שותפים לעם היהודי במלחמה האיומה ההיא נגד המשטר הנאצי; הם שנתפסו עתה לנוסח של חופש תמורת כסף, יהודים תמורת רובלים. זהו לא רק משטר רשע, זה לא רק משטר ציני; כך פועל רק משטר נפחד. זהו משטר שמשוה מזדעזע תחת רגליו — והוא מתיירא מפניו היום, כאשר אסד מלחמה על העם היהודי, חייב העם היהודי להחזיר מלחמה שעה.

ברוב רובן של המלחמות אתה יודע כיצד אתה נכנס אליהן, איך יודע כיצד תצא מהן. אבל מלחמה זו, שהם אסרו עלינו, היא מסוג המלחמות שאם גזע להשיב עליה מלחמה שעה במלוא התנופה, במלוא מסירות הנפש, במלוא ההדגשה על סדר-עדיפויות נכון — נוכל לצנח בה. מלחמה זו היא מסוג המלחמות שתוצאותיהן ברורות מראש. אמנם הם גדולים ואדירים וחזקים, אך הם ימוגרו בה. זה דינן של כל המלחמות מסוג זה. גם בהתמודדות של מעטים נגד רבים התוצאה נחרצת מראש, כאשר המעטים מוכנים לתת את הכל למען אחיהם, למען ערכיהם, למען חירותם.

גם הפעם יבוא הנצחון, והוא יבוא מהר יותר מכפי שנראה לעין, אם נקדיש את עצמנו למערכה זו, המקודשת.

הי"ד י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אורי אבנרי, ואחריי לחברי-הכנסת שלום כהן.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. "אם יכסו את העולם כולו באספלט, ובעולים ירוקים יצמחו מתחת לאספלט ויבקיעו אותו" — כך כתב איליה ארנבורג. איליה ארנבורג — כמה שווה הדיפלומה שלו? כמה היה צריך לשלם כסופר; כסופר יהודי, כדי לצאת?

יעקב שמשון שפירא (המעריך, עכבה — מפ"ם):
לא היתה לו כל דיפלומה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כמה צריך היה לשלם ליאון טרוצקי? כמה זינובייב, כמה קמנייב, כמה ראדק? וכמה צריכים היו לשלם עשרות ומאות אנשי הרוח, בעלי הדיפלומות, שעמדו בראש המהפיכה הבולשביקית?

אדוני היושב-ראש, אינני קומוניסט, מעולם לא הייתי קומוניסט. אך כשאני קם ומדבר כאן היום, אין השנאה לברית-המועצות מברדת מתוך רגוני. אני מקווה, אני מאמין, שעוד ייכוננו שוב היחסים הדיפלומטיים בין ברית-המועצות וישראל, כמו ביום ההיסטורי ההוא, לפני עשרים וחמש שנים, כאשר אנדרי גרומיקו נשא את נאומו הגדול למען כינון מדינה יהודית בארץ-ישראל. אולי כדאי להזכיר מה אמר אז שילוחו של סטלין: "העם היהודי היה קשור בקשורים הדוקים לארץ ישראל במשך תקופה ארוכה בהיסטוריה. איננו יכולים להת" עלם מן המעמד והמצב המיוחד של העם היהודי בזמן האחרון. כתוצאה מהמלחמה שכתפה הרמניה ההיטלרית לראית ובעלות בריתה על האומות המאוחדות סבלו היהודים יותר מכל עם אחד בעולם. החלטה זו (על כינון מדינה יהודית ומדינה פלסטינית בארץ ישראל) תנאמת במידה מלאה את עקרון ההגדרה העצמית של העמים. המדיניות של ממשלת ברית-המועצות לגבי הבעיות הלאומיות, מרגע היווצרה של ברית-המועצות, היתה תמיד מבוססת על ההגדרה העצמית של האומות. החלטה זו תספק את התביעות החוקיות והגבלתי-מפוקפקות של העם היהודי, שמאות אלפים מבניו הם עדיין חסרי בית, חסרי קורת גג." — דברי אנדרי גרומיקו, ב-26 בנובמבר 1947.

עכשיו, אחרי שחיילי ברית-המועצות יצאו ממצ"רים, אחרי שנתגלה והוכח שברית-המועצות פעלה נגד מלחמה בין ישראל וארצות ערב, יש סיכוי טוב לשינוי פני הדברים, חזרה לימי אותה הצהרה של גרומיקו. והנה, אדוני היושב-ראש, דווקא בימים אלה ירדה הגזירה של כופר הדיפלומה. התעמולה הסובייטית אומרת, שישראל נרתמה למלחמה הקרה נגד ברית-המועצות, שישראל היא סוכנת של הריאקציה הבין-לאומית. אם כן, הרי ה"ק.ג.ב. הוא סוכן הריאקציה הישראלית, מקור ההסתה נגד ברית-המועצות.

איוה הגיון יש בגזירה זו? מה רוצים בעליה להשיג? אולי הם רוצים להשיג כסף מיהודי העולם כפדיון וכופר ליהודים הרוצים להגר מברית-המועצות. אם כן, הרי מכירה ממשלת ברית-המועצות בצורה מעוותת ומפלצנית בעקרון שישראל ערבים זה לזה, ושיהודי כל העולם הם אומה אחת. אכן, עקרון ציוני מובהק.

שהיבב לחלוף. עבדות היא דבר שתמיד נגאלים ממנו. וכשם שאנו חוזרים על הפסוק הזה מדי שנה בקראנו בהגדה, אין לי צל של ספק שיבוא יום שאותם יהודים, שהיום אינם יכולים לעזוב את ברית-המועצות, אותם יהודים יוכלו לומר: עבדים היינו בארץ הסובייטים ויצאנו. כי העבדות חולפת, אם נאבקים שתחלוף, אם נאבקים שיבוא לה קץ. והמאבק של יהודי ברית-המועצות הוא אולי המאבק האנושי המרטיט ביותר שאנו עדים לו בשנים האחרונות על פני תבל כולה. זהו בראש וראשונה מאבק לחופש הרוח של האדם. מי שראה את יהודי ברית-המועצות מקרוב - ונדמון לי לראותם שם - לא יכול היה שלא לחוש כי בהם נמשכת הרוח של ערך האדם, הרוח הגדולה כי האדם הוא אדון לנפשו, אדון למחשבתו, אדון לשאיפותיו. את הרוח הזאת לא שברו. את הרוח הזאת לא כבלו. לא כבלו אותה אלפי שנה, לא כבלו אותה בחמישים-וחמש שנות המשטר הקומוניסטי. ואנשים שתרמו ליצירת המשטר הזה, אנשים שצעדו בראש המהפיכה האדירה הזאת - זוו הצדה, נדחקו הצדה, תפקידם ההיסטורי הגדול בברית-המועצות תם ונשלם. והם פוגים החוצה; הם פוגים אל המקור שלא השתבש גם בהיותם בברית-המועצות; ומבקשים בעת ובעונה אחת גם לצאת משם, כי שם ההיסטוריה אינה צריכה אותם עוד. והם באים אלינו, וכאן אולי ההיסטוריה עוד תוכיח כמה הם חשובים לנו.

אדוני היושב-ראש, מי שגדל על ברכי אידיאליים מסויימים - אפשר לקרוא להם אידיאליים של השמאל, של הליברליזם, של החופש - אינו יכול שלא לעמוד שוב מאוכזב ונדהם מהמעשה שמקורו במוסקבה; כי המעשה הזה הוא שלילת הרוח האנושית במלוא משמעותה, הרוח האומרת שבאיש וראשונה יש חופש המחשבה, יש חופש לגורלו של הפרט. כאשר מתנים תנועתו של אדם, כאשר מתנים יציאתו של אדם מאותה ארץ בתשלום כופר כה כבד - אפילו בתשלום כופר כלשהו, ואני כולל בכופר זה גם את הסכום של 940 רובל שמשלם כל יהודי מעל גיל 16 הרוצה לעלות - הרי זה דבר שהוא בבחינת פגיעה בחופש האדם. כאשר מתנים חופש התנועה בסוג זה של היטלים, הרי פוגעים לא בדבר מינהלי - כי אין זה היטל של ויזה, של תנועה - כי אם פוגעים בעצם כבודו, בעצם חירותו של האדם.

ועל כך אנו מתקוממים. אנו מתקוממים כבני הארץ הזאת, כיושבי הארץ הזאת, כבני העם היהודי. אבל אנו גם מתקוממים כבני האנושות. ואני מאמין שכאשר מאבק איננו רק מאבקו של עם, כי אם גם מאבק בשם אידיאליים נעלים וזכויות נעלות של האנושות, מאבק זה סופו לנצח. גם בברית-המועצות היו מאבקים שניצחו; גם בברית-המועצות היו "נייטיים" למכביר בכל הנוגע לחופש האזרח, לחופש המחשבה, לחופש הכתיבה, לחופש ההגירה ולחופש העלייה. היו "נייטיים", היו לאווים, וכולם או שנשברו או שכופפו והמאבק בהם עוד נמשך. גם הלאו הזה, גם ה"נייטי" הזה, סופו - כך אני מאמין - להישבר מול דרישתנו אנו, מול דרישות כל איש אוהב צדק וברי-רוח בעולם כולו.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שלום, ואחריו לחבר-הכנסת רזון.

יהודים תמורת כסף, כסף תמורת יהודים. אכן, מזכיר הפסוק הזה את המילים הנוראות שנאמרו בברדפסט לפני 28 שנה, כאשר צבא סובייטי הסתער על הונגריה והציל את שרידי היהדות שם.

איזו אירוניה נוראה, איזו בגידה באידיאליים ששימשו נר לרגליו של קרל מרקס, שעכשיו נשמע פסוק זה בארץ שבה ניצחה, כביכול, תורתו. ואגב, כמה דיפלומות היו לקרל מרקס היהודי? כמה היה צריך לשלם אילו חי ורצה להגר ממולדת הקומוניסטים?

אך ייתכן שלא לכסף נושא ה"ק.ג.ב. את עיניו, אלא לבלבית תנועת ההגירה מברית-המועצות. שמענו אומרים: אם ניתן ליהודים לצאת, ירצו גם אחרים לצאת, ייווצר תקדים.

איזו מלה נוראה! תקדים. האם תקדים של צדק, של חירות, יכול להיות פסול? יש רק תקדים מסוכן אחד, לכל משטר - תקדים של עוול, של עריצות, של גזילה. המאבק למען הצדק, למען החירות, למען האמת - אחד הוא בעולם כולו. המאבק נגד עוול, נגד אי-צדק, נגד השרירות - אחד הוא בעולם כולו.

אדוני היושב-ראש, אנו העומדים במאבק זה בארץ שלנו, שדינו נקיות, הלוחמים למען שוויון הזכויות לכל האזרחים, המתקוממים נגד כל עוול הנעשה בתוכנו - אנו מרימים את קולנו נגד העוול המשוער הנעשה עתה בברית-המועצות נגד אחינו. אנשי המצפון בעולם כולו מצטרפים אלינו במאבק זה.

אולי מלזלים שליטי מוסקבה בסערות ציבוריות של אנשי רוח, של סופרים ומשוררים, של אנשי מצפון באשר הם שם. כאשר הזכירו באוני סטלין את האפיפיור, שאל בלעג: "כמה דיביזיות יש לו?" אולי שואלים כיום יורשיו: כמה דיביזיות יש למצפון העולמי? כמה דיביזיות יש לאנשי הרוח? אבל סטלין מת, נקבר, הוצא מהקבר ונקבר בקבר אחר, מלווה בגידופי בני עמו וחברי מפלגתו. ואילו המצפון האנושי חי וקיים. הגזירה הזאת של הירישים תחלוף - והדיביזיות של המצפון תישארנה מגויסות.

אני קורא לאחי שוחרי הצדק בעולם כולו וגם בתוך ברית-המועצות: קומו, הפגינו, פעלו עמנו נגד העוול בארץ הסובייטים, כשם שאנחנו קמים, מפגינים ופועלים למען הצדק בארץ שלנו.

בעוד שעתיים אהיה בין המפגינים נגד נישול ערביי בירעם ואיקרית. אני גאה על כך שניתן לי לשאת את דברי כאן למען העניין הצודק של אחים מדוכאים בברית-המועצות באותו יום שבו אפגין למען העניין הצודק של אחים מנושלים בישראל, כאן בירושלים, בירת הצדק העולמי.

הבה נפגין כולנו למען ביטול כופר הדיפלומה, למען חופש העלייה מברית-המועצות, למען זכויות האדם. נניס את הדיביזיות של בעלי המצפון. נצח. נצח.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שלום, ואחריו לחבר-הכנסת מרדכי ביבי.

שלום כהן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. "עבדים היינו לפרעה במצרים". היינו, ואיננו עוד. כי עבדות היא דבר

העולם וכל אדם שוחר חופש וכל מדינה שוחרת חירות חייבים להתגייס לסיכול המזימה החדשה שלא לה רע ואח.

רבותי חברי הכנסת, אנו במדינת ישראל חייבים לעמוד בכוח רב, בעוצמה רבה, כדי לזעוק חמס על דיכוי חופש אזרחי, על שלילת זכויות אדם. לא באמצעים של שנאה ושטנה נילחם נגד רוע הגזירה. עלינו להילחם בדרך האנושית המקובלת עלינו, כי המלחמה באמצעים של שטנה ושנאה אך תרחיק יידיים מאתנו. ויש ודאי גם בברית-המועצות מי שאינו גורס את השיטה הזאת. עלינו להילחם על חופש האדם וזכותו הטבעית לשוב למולדתו. זוהי דרישה מכובדת, אלמנטרית, אנושית. זוהי דרישה ששום אדם לא יוכל להתכחש לה. זוהי דרישה ששום כוח לא יכול לעצור בעדה. זוהי הדרישה אשר תכניע את שליטי ברית-המועצות ותעורר יותר יהודים לעלות לישראל.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שלמה רוזן - אחרון המשתתפים בדיון הזה.

שלמה רוזן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הכנסת השביעית פתחה את פעולתה בדיון על מצב יהודי ברית-המועצות. ב-19 בנובמבר 1969, בישיבתה השלישית צוט. ובישיבתה הראשונה המעשית - של הכנסת פתחה ראש הממשלה את הדיון בנושא זה. דיון זה עמד תחת הרושם העמוק של מכתבן המזועזע של י"ח המשפחות מגרוזיניה ומכתבים מחלקי ברית-המועצות האחרים ובהם ביטוי מופלא לקשר הנצח למולדת. הם סימו את מכתבם במלים אלה: "נחנה חרשים ושנים, ואם יירש - כל ימי חיינו, אך לא נסתלק מאמונתנו ותקוותנו".

מאז חלפו כמעט שלוש שנים והן היו שנות מאבק על הזכות לעלייה חפשית, שנים של עמידה גאה ובלתי-נכנעת במשפטי הלילה בלינינגרד, בקישינב ועוד; שנים שבהן רבו הנסיונות מטעם שלטונות ברית-המועצות לפגוע בתנועת ההתעוררות הלאומית בדרכים ובאמצעים שונים וביקשות בירוקרטיות אכזריות, של שלילת פרנסה ולחם, של מאסרים וגירושים, של שלילת לוחמי ציון לבתי-חולים לחולי נפש, של דיכוי והשפלה. אולם יהודי ברית-המועצות - ואנו גאים במאבקם - שבת היחידים שהענו לצאת לרחוב, לארגן שביתות שבת במיניסטריונים ובניואות הסובייטי העליון ושביתות רעב. והיו אלה שנים של התרת עלייה, תחילה התרת עלייה לבחורים, במגמה להיפטר מקבוצות מנהיגים מתסיסים, ובעקבותיהם באו רבים יותר.

הכנסת ליוותה מאבק זה של יהודי ברית-המועצות בנאמנות. היא נקראה מדי פעם שוב ושוב להביע מחאה, להעיק את אומות העולם, הפרלמנטים, כל שוחרי טוב וקידמה - והכנסת ביטאה את הודותה המאוחדת את התייצבותה מאחורי יהודי ברית-המועצות במאבקם. ואכן מאבקם של יהודי ברית-המועצות, של העם היהודי, לא היו לשווא: הסדק נתרחב, העלייה גדלה. ועל כל תירשם הכנסת השביעית בתולדות הפרל-מנט הישראלי ככנסת המאבק על זכות העלייה של יהודי ברית-המועצות וככנסת של נס התחדשות העלייה מברית-המועצות.

מדרכי ביבי (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. כנס מיוחד זה של הכנסת בא להשיב על מצוקתו של שבט גדול ונכבד בעם ישראל. המצב שבו נמצאת היום יהדות ברית-המועצות מזכיר תופעות דומות בהיסטוריה הלא-רחוקה של זמננו. כנגד התעוררות לאומית לא ועולו ולא יועילו שום התעללויות, שום דיכויים ושום נגישות. ההתעללויות, הדיכויים והנגישות בהתעוררות לאומית, סופם להיכשל.

על מצוקתה של יהדות ברית-המועצות חייבים לענות בקול אחד - קולו של כל העם בישראל, תשובה אחת, שתסכל את המזימה ששלטונות ברית-המועצות מבקשים להטיל על יהדות זו.

חידוש זה של שוד המונים לא היה לו רע בתולדות סוגי השוד שלשטים ביקשו להטיל על קיבוצים יהודיים שונים, לא בגרמניה הנאצית ואף לא בעיראק, ידית ברית-המועצות של היום, שונאתה ויריבתה של ישראל. כאשר ממשלת עיראק, בראשית שנות החמישים, התעללה, דיכאה ותלתה יהודים, שדדה רכושם וביקשה לדכא כל התעוררות יהודית לעלות לארץ-ישראל - גאתה ועלתה ההתפרצות של יהודי עיראק לעלות לישראל הרבה מעבר לכל מה שתיארו לעצמם שליטי עיראק דאז. כאשר שליטי עיראק, בראשית שנות החמישים, ראו שאינם יכולים לנבזר על אותה עוצמת גלי הדרושה לעלייה, סברו שאם יפתחו פתח קטן לביטול אזורותם של "חמומי מוח", כפי שקראו להם, ויאפשרו להם לעלות לישראל, יפתרו את הבעיה ודוב יהודי עיראק ישאר בעיראק. אבל ממשלת עיראק ושלטיה טעו. וכפי ששלטונות עיראק טעו אז, כן ייכוחו לדעת שלטונות ברית-המועצות שהם טועים. לא רק מתי מעט "חמומי מוח" בעיראק ביקשו לעלות, אלא כל יהודי עיראק ביקשו אז לעלות. וההתפרצות של מעטים היתה אך דוגמה לקולם של רבים שביקשו לעלות.

כאשר ממשלת עיראק נוכחה לדעת שכל היהודים רוצים לעלות, העלתה את הרעיון השטני להקפיא את כל רכושם. תהליך זה ממש חוזר היום בברית-המועצות. כאשר סברו שליטי ברית-המועצות שאם יאפשרו למעטים לצאת, יפתרו בכך את בעיית ההתעוררות הלאומית - שגו. וכיוון שנוכחו בשיאתם, מבקשים הם עכשיו להטיל את הכופר כדי לשדוד את הרכוש היהודי. אבל לא אז ולא אז ועלו. אני מאמין באמונה שלמה שכל שהמצוקה של יהודי ברית-המועצות תגבר, כן יקרב בואם לארץ, כן יקרב עלייתם ההמונית לארץ. זהו הסימפטום הברור, הגלוי ביותר, שאפשר לראות בתנאים הנוכחיים, שבו רוצים לעתים לדכא התעוררות לאומית. רצוי היה במצב הידירות בין ברית-המועצות לממשלת עיראק היום, רצוי היה לברית-המועצות לשאול עצה מן העיראקים האכזריים וללמוד כיצד לא הצליחו לדכא את יהודי עיראק ביציאתם, כדי ששליטי ברית-המועצות ילמדו מהם ולא יעמידו את היוקרה של מדינתם במבחן.

עלינו לא לאבד עשתונות ובראש וראשונה הקריאה הזאת מופנית ליהודי ברית-המועצות עצמם. המלחמה חייבת להיות עזה ביותר, קשה ביותר. והמלחמה הפסיכולוגית בתחום זה אינה קלה, היא אולי נוטלת את חלק הארי, והעמידה בה חייבת להיות איתנה. יהודי

חוברת מ', ישיבה של"ז

— הטלת כופר תעודה על שבי ציון מברית-המועצות (דין) (רוזן); (סיכום הדין) (ישעיהו, ברעם) —

טיות בעולם. ואנחנו מעוניינים בחזית רחבה של כל שוחרי הקידמה.

ברית-המועצות הכריזה על התחרות בשלום בין המשתרים. מאבק זה של התחרות בשלום לא יוכרע במישור המשק בלבד. אולי יותר מזה יוכרע בדמותו התברתית של המשטר, במידת הדמוקרטיה שבו, בשוויון הזכויות לעמים, לכל העמים, בשמירה קפדנית על זכויות האדם כפי שנוסחו במגילת האומות. בטיבו של משטר — היחס ליהודים הוא אבן-בוחן. מדיניותה של ברית-המועצות היא לכל הדעות מדיניות של ריאליסם; לעתים של אינטרס צד, אנוכי, לעתים גם ציני. האם לא ילמדו לקח מהגסיון ההיסטורי הריאליסטי, כי אבד הכלה על התיאוריה האומרת שאין אומה יהודית; כי נבדדה באורח טראגי האמונה שהסוציאליסם יפתור ממילא את השאלה היהודית; כי מדיניות ההתבוללות הכפויה פשטה את הרגל? היתכחושו לעובדות ויאמרו "אוי לעובדות"? היוכלו לתנועת התחייה היהודית שהתעוררה בעוז לאחר חמישים-וחמש שנות גסיון של הטמעה מאנוס באמצעים אדמיניסטרטיביים, של נוקשות ביורוקרטיה אכזרית, של תחיקה פוגעת בזכויות האלמנטריות?

הנה, עורך "אל-אחרם" מביא במאמרו האחרון, על-פי "דיעות אחרונות", את הערותיה של ועדת המפ"ג לגה הסובייטית למצע המפלגה הקומוניסטית בסוריה, ובהן נאמר בין היתר: "סיסמת חיסול ישראל אינה נכונה לא רק מבחינה טקטית, אלא גם מבחינה עק-רונית. שכן ישראל היא מציאות, וכאשר אומרים חיסול הציונות באדמה ערבית, פירושו חיסול מדינת ישראל. הווה אומר, מלחמת עולם שלישית, וזה בלתי-אפשרי. לתמוך בזכות הגדרה עצמית של עם על חשבון זכות ההגדרה העצמית של עם אחר — לא ייתכן."

אינני יודע אם ציטוטים אלה מדויקים ומהימנים, אולם אם כן, הרי זו גישה ריאליסטית ראויה לציין. והאם לא מתבקשת מכאן המסקנה כי הצגת הציונות כתנועה פשיסטית תוקפנית יש בה כדי ללבות יצרי מלחמה באזור וכדי לטפח אנטישמיות בברית-המועצות? צוה? האם לא הגיעה השעה לשינוי, למפנה? אכן, הגיעה. וברית-המועצות נדרשת לכך.

יהודי ברית-המועצות התייצבו למאבק בגזירת הכופר. הם לא יירתעו מקריאה לעולם כולו, מהפגנות, שביעות, מאסרים. האם נפגרו אחריהם? לא ולא. שוב נתייצב במערכה במלוא כוחו. נזעיק את העם היהודי, את אומות העולם, את כל שוחרי הטוב והקידמה למלחמה על זכותם של יהודי ברית-המועצות לעלייה חפזית, ללא הגבלות, ללא הכבודות וללא הפרעות.

אולם המלחמה לא נסתיימה ושוב נקראה הכנסת להתייצב לימין אֲחִינוּ בברית-המועצות במלחמתם — נגד כופר הדיפלומה. לפי הידיעות החלטה על כך מועצת המיניסטרים ב-4 באוגוסט. ואולם הגזירה הופ-עלה רטרואקטיבית מה-3 באוגוסט. הנוסח המדויק של התקנה הוא בבחינת סוד ועד כה לא ניתן להשיגו. גזירת הכופר על האקדמאים באה להטיל על אלה המביעים רצונם לעלות תשלום של אלפים רובלים ואף עשרות אלפים רובלים, בהתאם לשנות הלימודים והתואר, סכומי ענק, שפירושם אחד הוא: מניעת העלייה או נסיון סחיטה מהעם היהודי.

אולם גזירת הכופר היא כפי הנראה רק חלק ממערכת רחבה ומגוונת של אמצעים המכוונים להרתיע יהודים מלהגיש בקשות לעלייה; ובדרך — גזירות חדשות, מהן המופעלות כבר. במכתב אזעקה ליושב-ראש הכנסת נמסר שמגיש בקשות נקראו לשירות מילואים. יש שמועות בדבר הרחבת גזירת הכופר על סוגים נוספים של אנשים ואף על פנסיונרים. "קומסו" מולסקיה פראבדה" תובע שלילת דיפלומה ממגיש בקשות לעלייה.

סגן מיניסטר האוצר הסובייטי, הגברת ריאבובה, אמרה למשלחת היהודית: "האינטלקטואלים היהודים צריכים להודות לרוסיה על שנתנה להם את האפשרות ללמוד... לאחר שהפועלים הרוסיים שילמו בעד השכ-לתם". האם מוכנה הגברת ריאבובה לחשבון אמת? האם רק פועלי רוסיה הזיעו, ואילו היהודים האינטלקטואלים למדו רק על חשבונם? האם לא מסרו אינטל-קטואלים יהודים ממיטב כשרם, חריצותם, מסירותם והתמכרותם? מדענים מהוללים, מהנדסים, דופאים מְעֻלִים, מצביאים, סופרים ומשוררים — האם לא מסרו את כל לבם ומאדמם ואף את חייהם למען בניין ברית-המועצות? מי יבוא ויערך תרומתם, תרומתו של הגניוס היהודי?

העולם כולו, מדענים, אנשי רוח, שוחרי קידמה, רואים בגזירת הכופר פגיעה חמורה במגילת זכויות האדם שעליה חתמה גם ברית-המועצות. פיתוח המדע, קידומו, פירושו בראש וראשונה חירות המחשבה וחופש התנועה. היתוכל להשלים את העלייה האקדמית בעולם כולו עם גזירה ההופכת את אנשי המדע לבני אדם שחירותם ניתן לקנות בכופר בלבד? המלחמה היא על זכות היהודים לעלות ללא הגבלות ולא הפרעות על זכויות העם וחופש וצדק לעם היהודי בברית-המועצות. בעלי השקפות חברתיות שונות שותפים למלחמה הזאת. שותפים לה רבים מגדולי אנשי הרוח, שוחרי הקידמה, ידידי ברית-המועצות ואף מפלגות קומוניס-

2. סיכום הדין

להביא הצעת סיכום לדין בנושא הטלת כופר תעודה על שבי-ציון מברית-המועצות:

1. הכנסת קובעת כי הכופר אשר השלטונות הסובייטיים גזרו על יהודים בעלי השכלה גבוהה בברית-המועצות המבקשים לעלות לישראל הוא פגיעה בזכויות האדם והתעללות במוסר האנושי, התנכלות עליונית ליהודים ולמולדתם ההיסטורית. שיטה זו מכוננת לנתק את הקיבוץ היהודי בברית-המועצות מהעם היהודי וממדינת ישראל.

הז"ר י. ישעיהו:

תם הדין. רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה ברעם, להצעה לסיכום הדין.

משה ברעם (המעריך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בשם הסיעות: המערך (עבודה-מפ"ם), גז"ל, מפ"ל, אגודת ישראל, המפלגה הליברלית העצמאית, הרשימה הממלכתית, קידמה ופיתוח, פועלי אגודת ישראל, שיתוף ואחווה, המרכז החפשי, העולם הזה-כוח חדש, הנגי מתכבד

7. הכנסת שולחת ברכת "חזק ואמץ" לאחינו בברית המועצות הנאבקים על זכותם האנושית ועל זיקתם אל עמם. הכנסת מצהירה כי העם בישראל והעם היהודי באשר הוא שם לא יחשו עד אם יבוטל הכופר.

8. הכנסת וישמת לפניה את הודעת הממשלה כפי שנמסרה על-ידי ראש הממשלה בכנס המיוחד ביום ד', י"ג באלול תשל"ב - 23 באוגוסט 1972.

הי"ד י. ישעיהו:

לא הוגשו כל הצעות נוספות. אני מעמיד את ההצעה שהובאה על-ידי חברי הכנסת ברעם להצבעה.

הצבעה

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברי הכנסת מ. ברעם נתקבלה.

הי"ד י. ישעיהו:

ההחלטה שנתקבלה פה אחד תועבר לכל ראשי הפרלמנטים בעולם. בתקווה ובאמונה שיבוטל דו"ע הגזירה. אני נועל את הכנס המיוחד של הכנסת.

2. הכנסת קוראת לממשלת ברית המועצות לבטל את התקנה המחפירה הזאת, המכוונת לאזרחים היהודים בלבד ומוכירה את התחיקה הצארית, האנטי-יהודית.

3. הכנסת שמעה בהוקרה על ההתערורות הנרגשות ברחבי העולם בקרב עמים, בתי-נבחרים, ממשלות, אירגונים שוחרי קידמה, אנשי מדע, אנשי דת - המרימים קול מחאה נגד הכופר ותובעים את ביטולו.

4. הכנסת פונה אל הממשלות, הפרלמנטים, אל מוסדות ואירגונים בין-לאומיים ואל דעת הקהל הנאורה בכל הארצות לפעול לביטול כופר הנפש שהוטל על היהודים בברית המועצות הרוצים לשוב למולדתם ההיסטורית.

5. הכנסת קוראת לעם היהודי להתגייס לפעולה מתמדת, לא לגוז ולא לשקוט עד אשר יבוטל כופר התעודה ויובטח חופש העלייה ליהודים מברית המועצות, הלכה למעשה.

6. הכנסת קוראת לאנשי המדע בקרב כל העמים לקום ולהגן על זכויותיהם האנושיות והלאומיות של חבריהם בברית המועצות.

הישיבה ננעלה בשעה 14.00.

נספחות

סדר-היום לישיבה של"ז

הטלת כופר תעודה על שבי ציון מברית-המועצות

סיכום הישיבה

ש. כהן, מ. ביבי, ש. רוזן, מ. ברעם הגיש הצעת סיכום בשם סיעות המערך (עבודה-מפ"ם), גח"ל, מפד"ל, אגודת ישראל, המפלגה הליברלית העצמאית, הרשימה הממלכתית, קידמה ופיתוח, פועלי אגודת ישראל, שיתוף ואחוזה, המרכז החפשי, העולם הזה - כוח חדש.

הצעת הסיכום נתקבלה פה אחד.

ישיבה של"ז (י"ג באלול תשל"ב - 23 באוגוסט 1972)
יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו פתח את הכנס המיוחד של הכנסת לדיון בהטלת כופר תעודה על שבי ציון מברית-המועצות.

ראש-הממשלה ג. מאיר פתחה את הדיון. השתתפו בו: מ. בגין, ח. י. צדוק, א. מלמד, י. קורן, ש. י. גרוס, ג. האוזנר, א. הראל, ק. כהנא, ש. תמיר, א. אבנרי,